

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KRIMINALITA MLÁDEŽE NA NÁCHODSKU

Autor práce: Filip Svoboda, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Filip Svoboda

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Kriminalita mládeže na Náchodsku

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Youth Crime in the Náchod Region

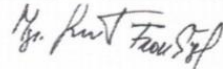
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. František Šnitr

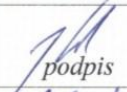
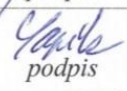
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je posoudit současný stav kriminality mládeže na Náchodsku, včetně nejčastějších typů trestné činnosti a faktorů vedoucích k jejímu vzniku. Vedlejším cílem je zhodnotit preventivní opatření zaměřená na snížení kriminality mládeže v regionu a spolupráci místních institucí, škol a veřejné správy.

Student: Filip Svoboda	13.11.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr	13.11.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.12.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	9.12.2024 datum	 podpis
Rector: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.12.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Františkovi Šnitrovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále své rodině za podporu po celou dobu mého studia.

ABSTRAKT

SVOBODA, F. *Kriminalita mládeže na Náchodsku: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 60 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr

Klíčová slova: mládež, dítě, mladistvý, kriminalita, delikvence, patologické jevy, prevence kriminality

Tato bakalářská práce na téma Kriminalita mládeže na Náchodsku se zaměřuje na aktuální problematiku kriminality dětí a mladistvých. Práce se skládá ze sedmi kapitol, které začínají vymezením základních pojmů nezbytných pro pochopení tématu. Dále se práce zabývá kriminalitou osob mladších osmnácti let a nastiňuje její charakteristické rysy, znaky a vzorce chování. Pojednává také o možných příčinách protiprávního chování dětí a mladistvých. Následně práce představuje různá preventivní opatření zaměřená na minimalizaci kriminality mládeže a obsahuje statistické údaje o vývoji kriminality mládeže v daném regionu za určité období. Závěrečná část práce je věnována případovým studiím klientů ze střediska výchovné péče, které jsou vzájemně porovnávány. Prostřednictvím těchto případových studií je analyzováno delikventní chování jedinců a jsou identifikovány faktory vedoucí k jeho vzniku.

ABSTRACT

SVOBODA, F. *Youth Crime in the Náchod Region: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 60 pgs. Supervisor: Mgr. František Šnitr

Key words: youth, child, juvenile, criminality, delinquency, pathological phenomenon, crime prevention

This bachelor thesis on the topic Youth Crime in the Náchod Region focuses on the current issue of child and juvenile delinquency. The thesis consists of seven chapters, which begin by defining the basic concepts necessary to understand the topic. The thesis then deals with the criminality of persons under the age of eighteen and outlines its characteristic features, signs and patterns of behaviour. It also discusses the possible causes of unlawful behaviour of children and adolescents. Subsequently, the thesis presents various preventive measures aimed at minimizing youth crime and contains statistical data on the development of juvenile delinquency in the region over a certain period. The final part of the thesis is devoted to case studies of clients from an educational care centre, which are compared with each other. Through these case studies, youth delinquent behavior is analyzed and factors leading to its occurrence are identified.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Vymezení pojmů	12
2.1 Sociálně patologické jevy	12
2.2 Mládež.....	12
2.3 Pachatel a trestní odpovědnost.....	13
2.4 Trestný čin.....	13
2.5 Kriminalita	14
2.5.1 Kriminalita dětí a mladistvých.....	15
2.5.2 Delikvence.....	16
3 Příčiny vzniku kriminality mládeže	17
3.1 Příčiny endogenní.....	17
3.2 Příčiny exogenní.....	19
3.2.1 Rodina	19
3.2.2 Škola.....	21
3.2.3 Vrstevníci a volný čas	23
3.2.4 Média a moderní technologie.....	24
4 Prevence kriminality	26
4.1 Prevence kriminality podle okruhu adresátů.....	26
4.1.1 Primární prevence	26
4.1.2 Sekundární prevence	27
4.1.3 Terciální prevence.....	27
4.2 Prevence kriminality podle obsahové zaměření prevence	28
4.2.1 Sociální prevence	28
4.2.2 Situační prevence	28
4.2.3 Viktimologická prevence	30
4.3 Opatření ukládaná mladistvým a dětem.....	30

4.3.1	Výchovná opatření	30
4.3.2	Ochranná opatření	31
4.3.3	Trestní opatření	32
4.3.4	Opatření ukládaná dětem mladším patnácti let	33
5	Statistika kriminality mládeže na Náchodsku	34
5.1	Vývoj kriminality mládeže na Náchodsku	35
5.2	Nejčastěji páchané trestné činy mládeží na Náchodsku.....	37
6	Preventivní opatření zaměřená na snížení kriminality mládeže v regionu	39
6.1	Středisko výchovné péče.....	39
6.2	Orgán sociálně-právní ochrany dětí	40
6.3	Probační a mediační služba.....	40
6.4	Policie České republiky.....	41
6.5	Městská policie.....	43
7	Případové studie klientů ze střediska výchovné péče	44
7.1	Případová studie č. 1	44
7.2	Případová studie č. 2	46
7.3	Případová studie č. 3	47
7.4	Případová studie č. 4	48
7.5	Případová studie č. 5	49
7.6	Komparace případových studií a jejich vyhodnocení	50
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	55
	Seznam zkratk	57
	Seznam obrázků	58
	Seznam grafů.....	58
	Seznam tabulek	58
	Seznam příloh.....	58

Úvod

Kriminalita mládeže představuje závažný společenský problém, který si zasluhuje pozornost jak veřejnosti, tak institucí zaměřených na prevenci a práci s rizikovou mládeží. Tato specifická forma kriminality má svá charakteristická vývojová, sociální i psychologická východiska, která ji odlišují od trestné činnosti dospělých. Mladiství pachatelé se nacházejí v období osobnostního zrání, kdy jsou výrazně ovlivnitelní svým okolím, rodinným zázemím, vrstevníky či školním prostředím. Právě včasná identifikace rizikových faktorů a adekvátní intervence mohou významně přispět k prevenci jejich dalšího sklouznutí do kriminální dráhy. Náprava takového delikventního jedince je přímo závislá na pochopení příčiny pachatelova jednání, které vybočuje z rámce slušného chování akceptovaného společností. To, co zpočátku působí jako legrace z mladické nerozvážnosti a experimentování, se mnohdy může velmi rychle změnit v překročení zákona, ať už se jedná o škody na majetku, popřípadě újmy na zdraví či životech.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat situaci v oblasti kriminality mládeže na Náchodsku. Práce se zaměří na konkrétní data o vývoji trestné činnosti mladistvých v daném okrese, popíše nejčastější typy deliktů a pokusí se nahlédnout i do možných příčin jejich vzniku. Dále bude věnována pozornost preventivním opatřením a roli institucí, které se problematikou mládežnické kriminality na Náchodsku zabývají. V kontextu regionální analýzy je důležité zohlednit nejen statistické ukazatele, ale také širší socioekonomické podmínky, které mohou mít vliv na výskyt a charakter kriminality mládeže. Okres Náchod se vyznačuje kombinací městského a venkovského prostředí, což vytváří specifický rámec pro vznik a řešení delikventního chování mladistvých. Důležitou roli zde hrají nejen rodinné a školní faktory, ale také dostupnost volnočasových aktivit, nabídka preventivních programů a celková úroveň komunitní práce s mládeží.

Zvolená tematika má nejen odborný, ale také praktický přesah, neboť včasná a cílená prevence kriminality mládeže může zásadním způsobem přispět ke zlepšení bezpečnostní situace a celkové kvality života v regionu. Výsledky této práce tak mohou sloužit jako podklad pro další výzkum nebo jako inspirace pro tvorbu konkrétních preventivních strategií na lokální úrovni.

Bakalářská práce je systematicky rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. Celkem obsahuje sedm kapitol, které na sebe logicky navazují a společně vytvářejí ucelený pohled na zvolenou problematiku. První kapitola se zaměřuje na

vymezení cíle práce, stanovení hypotéz a popis použitých metod, které byly uplatněny při sběru a analýze dat. Slouží jako východisko pro další části práce a objasňuje, jakým způsobem bylo ke zkoumanému tématu přistupováno. Ve druhé kapitole jsou představeny klíčové pojmy související s kriminalitou mládeže, jejichž pochopení je nezbytné pro správnou interpretaci následujících částí. Třetí kapitola se věnuje analýze příčin protiprávního chování mládeže, přičemž tyto příčiny jsou rozděleny na dvě hlavní skupiny endogenní a exogenní. Čtvrtá kapitola představuje přehled preventivních opatření, která jsou zaměřena na předcházení vzniku kriminálního chování u mladých jedinců. Pátá kapitola se soustředí na analýzu statistických údajů týkajících se vývoje kriminality mládeže na území Náchodska v určitém časovém období. Statistiky slouží jako kvantitativní podklad pro hodnocení aktuální situace, sledování trendů a identifikaci nejčastějších typů trestné činnosti páchané mladistvými. V šesté kapitole jsou podrobně představeny jednotlivé instituce, organizace a subjekty, které se aktivně podílejí na prevenci a snižování kriminality mládeže. Zvláštní pozornost je věnována spolupráci mezi těmito subjekty a jejich vlivu na úspěšnost preventivních opatření. Sedmá, závěrečná kapitola, je zaměřena na zpracování případových studií konkrétních mladistvých klientů, u nichž se projevilo delikventní chování. Tyto případy jsou vzájemně porovnány s cílem odhalit společné rysy a faktory, které mohly vést k rozvoji kriminálního chování. Výsledky případových studií slouží k hlubšímu pochopení dané problematiky a k doplnění teoretických poznatků o konkrétní zkušenosti z praxe. Závěr práce přináší celkové shrnutí zjištěných informací a vyhodnocení stanovených cílů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je posoudit současný stav kriminality mládeže na Náchodsku včetně nejčastějších typů trestné činnosti a faktorů vedoucích k jejímu vzniku. Vedlejším cílem je zhodnotit preventivní opatření zaměřená na snížení kriminality mládeže v regionu a spolupráci místních institucí, škol a veřejné správy.

V teoretické části bakalářské práce je s pomocí zákonů a tištěné odborné literatury objasněno a demonstrováno základní pojmosloví. Dále je práce zaměřena na důkladné analyzování příčin a prevence kriminality. V praktické části jsou zpracovány a analyzovány případové studie mladistvých delikventů ze střediska výchovné péče, prostřednictvím kterých je zkoumáno delikventní, popřípadě kriminální chování mladistvých. Následně jsou identifikovány znaky pachatelů, jež vedou k páchání trestných činů, a je provedena komparace příčin vzniku kriminálního jednání mladistvých. Toto zkoumání je doplněno statistikami o kriminalitě mládeže v daném regionu za určité období. K tomuto zkoumání jsou stanoveny tři hypotézy zaměřené na kriminalitu mládeže, které jsou dle výsledků buď verifikovány, či falzifikovány.

Hypotéza č. 1: Kriminalita mládeže na Náchodsku se za posledních deset let zredukovala, mládež se oproti minulým letům napravila a nepáchá protiprávní činnost v takové míře jako kdysi.

Hypotéza č. 2: Nejčastější trestnou činností páchanou mládeží na okrese Náchod je kriminalita majetková, zejména krádeže.

Hypotéza č. 3: Rodinné prostředí je hlavním faktorem, který ovlivňuje mladistvé k páchání trestné činnosti.

2 Vymezení pojmů

2.1 Sociálně patologické jevy

Tento pojem lze chápat jako takové formy chování, které se vyznačují odklonem od obecně uznávaných společenských, právních a etických norem. Typicky souvisejí s nezdravým životním stylem, nerespektováním pravidel a často i s úmyslným či nevědomým narušováním fungování okolního prostředí. Takové jednání může mít negativní dopad nejen na samotného jednotlivce, ale i na jeho okolí a v důsledku vést k poruchám ve fungování společenských struktur jako celku.¹

Podobně na tuto problematiku nahlíží také Zoubková, která upozorňuje, že tyto jevy je možné označit jako negativní fenomény ve společnosti. Jedná se o formy chování, jež se výrazně odchyľují od obecně přijímaných norem a hodnot uznávaných společností. Patří sem například šikana, rasismus, kriminalita a delikventní chování, vandalismus, užívání návykových látek, závislosti na virtuálním prostředí, patologické hráčství, záškoláctví, útěky z domova, prostituce, sklony k sebevražednému jednání, projevování anarchistických postojů a další formy patologického chování.²

2.2 Mládež

Pokud zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, pak pod pojem mládež zahrnujeme jednak děti, přičemž dítětem rozumíme osobu mladší patnácti let (to znamená, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku), jednak mladistvé, kde mladistvým je myšlen ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Naproti tomu trestní zákon uvádí, že dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud tento zákon nestanoví jinak.³

¹ POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3., rozšířené vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003, s. 9.

² ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002, s. 11.

³ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

2.3 Pachatel a trestní odpovědnost

Pachatelem trestného činu je osoba, která se dopustila protiprávního jednání, jež naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Pojem trestní odpovědnost najdeme v trestním zákoníku, kde je uvedeno, že trestní odpovědnost pachatele a s ní spojené trestněprávní následky lze uplatnit pouze tehdy, pokud se jedná o čin, který je společensky natolik závažný, že nelze využít odpovědnosti vyplývající z jiných právních norem. Dále platí, že k naplnění trestní odpovědnosti je zpravidla nezbytný úmysl ze strany pachatele, pokud zákon výslovně nepřipouští, že postačuje i zavinění z nedbalosti. V tomto zákoně nalezneme i definici ohledně věku, že kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný. Další podmínkou trestné odpovědnosti je přičetnost. Dle trestného zákoníku je nepřičetný ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání; není za tento čin trestně odpovědný.⁴

Trestní odpovědnost mladistvých je podmíněna i dostatečnou rozumovou a mravní vyspělostí. Pokud mladistvý v době spáchání činu nedosáhl takové úrovně vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.⁵

2.4 Trestný čin

Je definován jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.⁶ Naproti tomu se v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže vyskytuje pojem protiprávní čin, kterým se rozumí provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný. Pokud mladistvý spáchá trestný čin, označuje se tento čin jako provinění.⁷ Činu jinak trestného se dopustí děti mladší patnácti let, které jsou trestně neodpovědné z důvodu nedostatku věku. Dále se jej dopustí osoby, které nejsou trestně

⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464.

⁵ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464.

⁷ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

odpovědné z důvodu nedostatku přičetnosti a v poslední řadě mladiství, kteří nejsou trestně odpovědní v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti.⁸

2.5 Kriminalita

Kriminalita představuje rozsáhlý sociálně-právní jev, který se vyznačuje určitou mírou společenské nebezpečnosti. Zasahuje do přirozeného vývoje společnosti, narušuje její rovnováhu a působí negativně jak na jednotlivce, tak na společnost jako celek. Je spojena s různými formami fyzických i psychických škod, vyvolává obavy, nejistotu a pocit ohrožení. Jde o reálný a dlouhodobě přítomný fenomén, který doprovází lidstvo po celou jeho historii. Kriminalita má mnoho dimenzí – vedle sociologického a psychologického pohledu se uplatňují také hlediska pedagogická, právní, kriminologická a další. Zkoumají ji různé vědní obory, přičemž každý z nich k jejímu poznání přistupuje z jiného úhlu a využívá specifické metody.⁹

Nutno podotknout že existují dva druhy kriminality, které je vhodné od sebe rozlišovat, a to kriminalita zjevná a latentní. Do zjevné jsou započítány pouze ty trestné činy, které jsou vedeny ve statistikách, tzn. že byly nahlášeny orgánům činným v trestním řízení. Část trestné činnosti zůstává mimo oficiální statistiky a řadí se do tzv. latentní kriminality. Jedná se o případy, které sice nebyly oznámeny, ale přesto se reálně odehrály. Typickým příkladem jsou případy domácího násilí nebo sexuálních trestných činů, jako je znásilnění, které často zůstávají utajeny z důvodu strachu obětí, studu či obavy z nedůvěry okolí.

Jak uvádí Válková, u většiny forem kriminality je rozsah latentní trestné činnosti ve skutečnosti vyšší než počet případů evidovaných policií. Míra utajení se přitom liší podle typu deliktu – výrazně častější je například u trestných činů páchaných na dětech a mládeži, u kybernetických trestných činů nebo u méně závažných protiprávních jednání, která často zůstávají neohlášena.¹⁰

V rámci policejní praxe se navíc trestná činnost běžně rozděluje na dvě hlavní kategorie – kriminalitu obecnou a hospodářskou, přičemž toto členění představuje

⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 124.

⁹ ZOUBKOVÁ, I., et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 134.

¹⁰ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 145.

základní rámec pro klasifikaci skutků. Obecná kriminalita zahrnuje kriminalitu majetkovou, násilnou, mravnostní a další. Hospodářská, jak je z názvu patrné, zahrnuje různé finanční podvody.

2.5.1 Kriminalita dětí a mladistvých

Kriminalita mládeže představuje specifickou součást celkové trestné činnosti ve společnosti, avšak vzhledem k věkovým a vývojovým zvláštnostem pachatelů je třeba k ní přistupovat odlišně než ke kriminalitě dospělých. Analýzy dlouhodobě ukazují, že výraznou část trestné činnosti mládeže páchá relativně malý okruh jedinců, tzv. intenzivních pachatelů. Tito mladiství se dopouštějí trestné činnosti opakovaně již v adolescenci, přičemž jejich delikventní dráha často pokračuje i v dospělosti. Recidiva je v těchto případech běžným jevem, a to i přes předchozí odsouzení a uložené sankce. Z hlediska genderového rozdělení je kriminalita mládeže dominantně zastoupena chlapci. U dívek se trestná činnost vyskytuje méně často a zpravidla má odlišný charakter – obvykle se nejedná o násilné delikty, ale spíše o skutky spojené s majetkovou trestnou činností, užíváním omamných látek nebo prostitucí.¹¹

Kriminalita mládeže má určité charakteristické prvky. Na rozdíl od dospělých pachatelů děti a mladiství postrádají kriminální zkušenosti a sociální dovednosti, které by mohli uplatnit při plánování a realizaci trestného činu. Jejich delikventní jednání je proto často výsledkem momentální situace, impulzivního rozhodnutí a improvizace, přičemž s nižším věkem pachatele obvykle klesá míra originality i promyšlenosti celého činu. Inspirací jim mohou být například vzory z filmů či médií, které zobrazují násilí nebo protiprávní jednání jako atraktivní či odvážné. Získané předměty nebo finanční prostředky pocházející z trestné činnosti si zpravidla mezi sebou rozdělují nebo je společně utrácejí. Pokud dochází k určité formě přípravy, bývá spíše formální a nedostatečně promyšlená. Trestná činnost je nejčastěji páchána v rámci vrstevnických skupin, kde dochází k upevňování skupinové soudržnosti a rozptýlení individuální odpovědnosti. Typickým rysem bývá impulzivní, často brutální chování, spojené s poškozováním majetku. Často hrají roli také návykové látky, které nejen snižují zábrany, ale také posilují odvahu a zvyšují riziko násilného jednání. Při opakovaném páchání trestné činnosti se mladiství často uchylují ke stejným, jim již známým postupům. Jejich rozhodování bývá vedeno převážně emocemi, nikoli racionální úvahou, a zájem se

¹¹ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 265-273.

soustředí spíše na dosažení okamžitého uspokojení potřeb. Snaha skrývat stopy bývá minimální, často spoléhají na podporu vrstevníků například při vytváření alibi.¹²

2.5.2 Delikvence

Pojem delikvence se obvykle vztahuje k méně závažnému narušování právních či morálních norem, a to zejména u jedinců v dětském nebo adolescentním věku. Naopak označení kriminalita je spojováno s vážnějšími formami protiprávního jednání, přičemž se zpravidla vztahuje na dospělé pachatele. Delikventní chování lze rovněž chápat jako důsledek narušené schopnosti jedince přizpůsobit se společenskému prostředí, tedy jako selhání v oblasti sociální adaptace. Zároveň se jedná o chování, které výrazně vybočuje z obecně uznávaných společenských norem a je vnímáno jako nepřijatelné. Takovéto odchýlení od očekávaného sociálního fungování může být interpretováno jako neschopnost jednotlivce naplňovat základní společenské požadavky a normy.¹³

V zahraničí, konkrétně na Slovensku, nahlíží na tento pojem podobně, a to zejména Dianiška, který tvrdí, že delikvence představuje širší koncept než kriminalita, neboť zahrnuje nejen trestné činy, ale také protiprávní jednání spáchaná osobami, které nejsou trestně odpovědné – například dětmi mladšími 14 let či jedinci, u nichž byla zjištěna nepřičetnost. Tento pojem dále obsahuje i závažnější formy porušování občanských, rodinných či jiných právních norem, které nespadají přímo do oblasti trestního práva. Osoba, která se takového jednání dopustí, bývá označována jako delikvent, přičemž samotná delikvence se chápe jako souhrn činů porušujících zákonné nebo právní normy. Tyto skutky jsou často výsledkem působení negativních faktorů prostředí, ve kterém se daný jedinec pohybuje – ať už se jedná o rodinné zázemí, vrstevnické vlivy nebo širší sociálně-patologické jevy, které ovlivňují jeho chování a postoje. Tyto projevy chování sice nemusí být vždy kvalifikovány jako přímé porušení zákona, avšak jsou z hlediska zdravotního, etického či sociálního považovány za společensky nepřijatelné.¹⁴

¹² CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 8-11.

¹³ VITÁSKOVÁ, K. *Etopedie - Vybrané okruhy etopedické problematiky*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. s. 32.

¹⁴ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 13.

3 Příčiny vzniku kriminality mládeže

Příčiny kriminality, odborně označované jako kriminogenní či rizikové faktory, představují souhrn okolností, které napomáhají vzniku, udržování nebo šíření trestné činnosti u jednotlivců či skupin. Zahrnují nejen individuální charakteristiky a vlivy, ale také širší sociální a společenské podmínky, jež vytvářejí prostředí příznivé pro rozvoj kriminálního chování nebo ho přímo podporují.¹⁵

Příčiny kriminálního a delikventního chování lze rozčlenit z různých hledisek, přičemž jedno ze základních dělení rozlišuje faktory vnitřní (endogenní) a vnější (exogenní). Endogenní příčiny zahrnují biologické, psychologické a fyziologické determinanty, které jsou spojeny s dědičnými dispozicemi, vrozenými vlastnostmi, strukturou osobnosti, tělesnou konstitucí či ranými fázemi vývoje jedince. Exogenní příčiny pak vycházejí z vlivů okolního prostředí, přičemž zásadní roli sehrává rodina, školní prostředí, vrstevnické vztahy a způsoby trávení volného času. Mezi významné faktory tohoto typu se dále řadí i působení médií – například zobrazování násilí v televizi, obsah internetových platforem či vliv počítačových her. Tyto vnější podněty mohou významně ovlivňovat hodnotovou orientaci a chování mladistvých, a přispívat tak ke vzniku rizikového nebo protiprávního jednání.¹⁶

3.1 Příčiny endogenní

Každý jedinec si při narození přináší jisté osobnostní vlastnosti související s biologickými základy. Je zřejmé, že delikventní chování je skutečně jistým způsobem podmíněno genetickými faktory. Dědičné vlohy však samy o sobě nevedou k delikventnímu chování, jen zvyšují pravděpodobnost, že na delikventní chování budou mít negativní vliv i další činitelé, zejména prostředí. U mladého člověka je obtížnější než u dospělého předvídat, jak bude jeho životní dráha plynout. Delikventní chování mladistvého jedince může být jen ojedinělou epizodou, ale také může být i počátkem zločinecké kariéry.¹⁷

¹⁵ ZOUBKOVÁ, I., et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 92.

¹⁶ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 274-277.

¹⁷ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 22-23.

Pohlaví jedince představuje významný faktor ovlivňující výskyt kriminálního a delikventního chování. Statisticky je zřejmé, že muži se těchto forem jednání dopouštějí častěji než ženy. Tento rozdíl bývá vysvětlován jak biologickými, tak psychosociálními faktory. U mužů je například uváděna vyšší hladina testosteronu, který může souviset s větší mírou agresivity a soutěživosti, zatímco ženy bývají vedeny k jiným formám seberealizace. Významný vliv má také rozdílný přístup ve výchově – dívky bývají často vystaveny přísnější kontrole a většímu dohledu ze strany okolí.¹⁸

Mezi osobami s delikventním chováním je rovněž zvýšený výskyt jedinců s poruchami osobnosti. Patří sem především disociální porucha osobnosti (často označovaná jako asociální nebo antisociální) a emočně nestabilní porucha osobnosti, zejména impulsivního typu, která se vyznačuje sklonem k výbuchům agrese. V praxi se však často setkáváme s kombinovanými formami těchto poruch. Další podíl na zvýšeném projevu kriminálního chování mají i poruchy raného vývoje a poškození centrálního nervového systému. Jsou to především poruchy chování, nezvládání emocí, kdy se jedná převážně o tzv. minimální mozkovou dysfunkci a syndrom hyperaktivity jinak řečeno Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD).¹⁹ Mezi příznaky tohoto syndromu patří mimo jiné přetrvávající motorický neklid, výrazná proměnlivost v soustředění, časté výkyvy nálad a omezená míra sebekontroly. Tyto projevy bývají patrné i v řeči – děti s tímto syndromem bývají popisovány jako nadměrně aktivní a často bez přestání mluvící. V období adolescence a dospělosti pak tyto jedinci často čelí potížím s adaptací v běžném sociálním prostředí. Jejich chování bývá impulzivní, někdy až agresivní, vyznačuje se neposlušností, výbuchy vzteku a sníženou sebedůvěrou. Nedávné studie ukázaly, že mladiství, kteří vykonávají trest, nebo jsou umístěni ve výchovných institucích, jsou až z 30 % hyperaktivní jedinci, převážně chlapci.²⁰

Další faktor, který může ovlivnit sklony k delikvenci, je nižší úroveň intelektu. Omezená schopnost racionálního uvažování a posuzování situace je často překážkou v uvědomování si právních i morálních důsledků vlastního chování. V případech, kdy je

¹⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2., rozšířené a aktualizované vydání, Praha: Grada, 2014. s. 171.

¹⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2., rozšířené a aktualizované vydání, Praha: Grada, 2014. s. 171-172.

²⁰ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 27-29.

hodnota IQ nižší než 70, hovoříme o mentální retardaci, která výrazně omezuje schopnost chápat složitější vztahy a souvislosti mezi jevy.²¹

Jedním z klíčových psychologických faktorů ovlivňujících lidské chování je temperament. Tento pojem označuje vrozené dynamické vlastnosti osobnosti, které se projevují v intenzitě a způsobu reakcí na různé podněty. Určité temperamentové typy mohou představovat vyšší riziko vzniku poruch chování – typickým příkladem je cholerik, tedy jedinec s nižší mírou emoční stability a extrovertními rysy. Takový jedinec má obtížně s ovládnutím, mívá sklony k impulzivním reakcím, výbuchům hněvu a zvýšené agresivitě, a bývá náchylný k podrážděnosti.²²

Temperament souvisí rovněž s tím, jak jedinec prožívá a zpracovává emoce, a jak tyto emoce ovlivňují jeho chování. Emoční prožívání může výrazně zasahovat do dalších psychických procesů, jako je myšlení, paměť nebo vědomí. V krajních situacích mohou silné emoce narušit realistické vnímání skutečnosti, případně vést ke zkresleným vzpomínkám. V procesu mezi uvědoměním si potřeby a jejím uspokojením dochází k rozhodování, které však v některých případech může být potlačeno impulzivní reakcí, tzv. zkratovým jednáním.²³

3.2 Příčiny exogenní

3.2.1 Rodina

Rodinu můžeme považovat za jedno z nejdůležitějších prostředí, které formuje osobnost jedince již od nejútlejšího věku. Ideálně by mělo plnit funkci stabilního zázemí, v němž dítě nachází pocit bezpečí, emocionální podporu, porozumění a pomoc. Rodiče zde vystupují jako autority a vzory, podle nichž si dítě utváří základní postoje a způsoby chování.

Rodina je zároveň místem, kde probíhá prvotní socializace – tedy proces osvojování základních hodnot, norem a pravidel, které jsou ve společnosti uznávány. Tento vliv je nejintenzivnější v raném dětství, kdy je jedinec nejcitlivější vůči působení vnějších podnětů. Dítě v tomto období pozoruje chování svých nejbližších, přejímá jejich

²¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 124.

²² FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2., rozšířené a aktualizované vydání, Praha: Grada, 2014. s. 172.

²³ HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. s. 64-65.

reakce a interakční vzorce, které dále aplikuje. Není však zaručeno, že dítě přejímá výlučně pozitivní vzory. V dysfunkčním rodinném prostředí může docházet k předávání nežádoucích postojů a vzorců chování, které mohou podporovat rozvoj delikventního jednání. Patří sem například tolerance nebo dokonce schvalování násilí, kriminální činnosti či jiných forem sociálně patologického chování. Z toho důvodu je zásadní nejen kvalita vztahů v rodině, ale i míra rodičovského dohledu a schopnost motivovat dítě k prosociálnímu a společensky žádoucímu chování.²⁴

Nefunkční nebo neúplné rodinné prostředí může představovat významný rizikový faktor pro rozvoj kriminálního chování u dětí a dospívajících. Studie dokazují, že děti vyrůstající v domácnosti pouze s jedním rodičem dosahují ve školním prostředí nižších výkonů, častěji se potýkají se zdravotními i psychickými obtížemi a bývají častěji v konfliktu se zákonem než jejich vrstevníci z úplných rodin. Jedním z nejvýznamnějších rizik je absence otce. Chlapci vyrůstající v domácnosti za přítomnosti biologického otce vykazují nižší míru delikventního chování ve srovnání s těmi, kteří žijí bez otce nebo jsou vychovávaní nevlastním rodičem. Role otce tak představuje důležitý stabilizační prvek v procesu socializace a předcházení problémovému chování. Ale také nadměrně přísná výchova, která je provázena agresivními projevy ze strany rodiče vůči dítěti, se častěji objevuje v rodinách, kde děti vykazují delikventní chování. V takovém prostředí si dítě může osvojit agresivitu jako legitimní formu řešení konfliktů a interakce s okolím. Opakované používání fyzických trestů, zejména pokud jsou tvrdé a nepřiměřené, má jen omezený výchovný účinek. Naopak často vede k tomu, že dítě se vnitřně distancuje od rodiny, začne se chovat manipulativně, uchyluje se ke lhaní a předstírání, aby se vyhnulo trestu. Takové jednání paradoxně posiluje právě ty vzorce chování, které měla výchova potlačit. Negativní výchovné působení může být dále umocněno osobním selháváním rodiče – například pokud se sám dopouští protiprávního jednání, nadměrně konzumuje alkohol, užívá návykové látky, dlouhodobě nepracuje nebo se jinak projevuje sociální maladaptací. Tyto faktory významně zvyšují riziko, že dítě bude během dospívání vykazovat problémové chování, včetně porušování právních norem.²⁵

Rodina hraje zásadní roli ve vývoji dítěte již od nejútlejšího věku. Má přímý vliv na utváření postojů, hodnot a životních strategií. Mnohé formy rizikového chování u dětí a dospívajících lze zpětně vysledovat právě do způsobu výchovy a celkové atmosféry

²⁴ FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 62.

²⁵ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 40-45.

v rodině. Negativně se může projevit jak přehnaně kontrolující a náročný přístup rodičů, tak i jejich nezáměr o dítě, jeho vzdělávání či školní výsledky. Styl rodinné výchovy bývá ovlivněn celou řadou proměnných – mimo jiné sociálním statutem, úrovní vzdělání a kulturním zázemím rodičů, jejich věkem, velikostí rodiny nebo kvalitou vzájemných vztahů. Pokud výchova postrádá jednotnost a rodiče střídají autoritativní, permissivní či lhostejný přístup, může to v dítěti vyvolat nejistotu, ztrátu pocitu bezpečí a dojmu přijetí. V takovém prostředí pak dítě často začíná jednat nezávisle na autoritách, podle vlastních pravidel. Nedostatečná kontrola ze strany rodičů nad školními povinnostmi pak dítěti otevírá prostor k manipulaci a hledání způsobů, jak se vyhnout odpovědnosti.²⁶

Jednostranné zaměření rodičů na profesní kariéru a ekonomické aktivity může vést k tomu, že nemají dostatek času věnovat se svým dětem. Tento přetlak povinností často způsobuje nervozitu, podrážděnost a neustálý pocit spěchu, což negativně ovlivňuje atmosféru v rodině. Péči o dítě rodiče mnohdy nahrazují finančními prostředky, což však nenahradí jejich přítomnost. Dítě se v takovém prostředí cítí opomíjeno a začne hledat přijetí jinde – často ve skupinách vrstevníků, kde mohou peníze zajišťovat sociální status. Tyto skupiny nebo různé party však někdy podporují nevhodné vzorce chování, jako je například záškoláctví, což může mít dlouhodobé negativní důsledky pro dítě i jeho budoucnost.²⁷

3.2.2 Škola

Škola představuje klíčové sociální prostředí, které významně formuje osobnost dítěte a ovlivňuje jeho další vývoj. Nástupem do školního systému dochází u dítěte k zásadní změně – setkává se s novým řádem, odlišnými pravidly, neznámými autoritami a navazuje první vztahy mimo rodinný kruh. Učitelé zde zastávají nejen roli vzdělavatelů, ale rovněž spolupůsobí na výchovu žáků. V některých případech však mohou být jejich hodnoty a výchovné postoje v rozporu s tím, co si dítě přináší z domova, což může vést ke zmatku nebo odmítavé reakci. Aby školní prostředí plnilo svou socializační funkci efektivně, je nezbytné, aby pedagogové přistupovali k dětem s empatií, respektem

²⁶ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 119.

²⁷ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 119.

a podporou. Používání ponižujících nebo trestajících metod může mít naopak negativní dopad na psychiku dítěte a jeho vztah ke vzdělávání i k autoritám obecně.²⁸

Prostředí školy je po rodině první institucionálně organizované prostředí, ve kterém dítě vstupuje do širší sociální interakce. Stává se součástí formální skupiny, v níž si osvojuje základní pravidla společenského soužití a rozvíjí dovednosti potřebné pro sociální začlenění. Se vstupem do školního prostředí je dítě postaveno před nutnost adaptace na nový denní režim – pravidelné ranní vstávání, strukturovaný rozvrh vyučovacích hodin, dodržování přestávek a plnění domácích povinností spojených se školní přípravou. Na dítě jsou najednou kladeny vyšší požadavky, a to zejména samostatnost, kázeň, schopnost udržet pozornost a další jiné potřebné schopnosti. Zde je důležitá angažovanost učitele, který má dohlížet na plnění zadaných úkolů, povinností a chování žáka, ale také navazovat komunikaci s dítětem tak, aby posiloval vzájemný vztah a podporoval vstřícnou, kooperativní atmosféru ve třídě.²⁹

Martínek uvádí, že dítě, které vnímá školní prostředí jako stresující či nepřátelské, ať už z důvodu napjatých vztahů s učiteli, neúspěchu ve výuce nebo celkové frustrace ze školy se často uchyluje k záškoláctví. Úmyslné vynechávání školní docházky představuje vážný problém, jenž bývá jedním z důvodů nedokončení základního vzdělání či předčasného ukončení středoškolského studia. Právě záškoláctví bývá častým vstupním bodem k rozvoji delikventního chování u dětí a mladistvých.³⁰

Další negativní fenomén, který se v prostředí škol opakovaně objevuje, je šikana. Tento jev označuje cílené a zpravidla opakované ubližování ze strany jednoho nebo více žáků vůči spolužákovi, které může mít podobu fyzického násilí, psychického nátlaku či manipulace. Vztah mezi agresorem a obětí bývá nerovný – typicky jde o zneužití převahy, ať už fyzické nebo psychické, kdy silnější jedinec útočí na zranitelnějšího a méně odolného člena skupiny. Ubližovaným jedincem se obvykle stává slabší žák, a to ve smyslu mentální nebo fyzické vyspělosti, vzhledových odlišností, sociální situace rodiny nebo materiální situace rodiny.³¹

²⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 472-473.

²⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 74-76.

³⁰ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 116.

³¹ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 129.

Projevy šikany mohou nabývat různých forem, mezi něž patří například slovní urážky a ponižování, záměrné ničení či odcizování osobních věcí, nátlak na vykonávání různých služeb, nebo vymáhání peněz a jiných hodnot pod hrozbou fyzického napadení či jiné újmy. Z právního hlediska může šikanózní chování naplňovat skutkové podstaty několika trestných činů. Nejčastěji se jedná o ublížení na zdraví, vydírání, nezákonné omezování osobní svobody či poškození cizího majetku.³²

3.2.3 Vrstevníci a volný čas

Dětství a mládí se vyznačují větší sociální flexibilitou, dynamikou a širším spektrem zájmů než dospělost. V tomto období se formuje základní zájmová orientace a aktivní životní postoje, které ovlivňují životní styl a využití volného času v dospělosti. Volnočasové aktivity mladých tak hrají klíčovou roli v utváření celoživotní orientace člověka.³³

Období puberty je charakteristické řadou významných biologických, psychických i sociálních změn, které často vedou k narůstajícímu odporu vůči autoritám. Tento postoj se může u některých jedinců udržet až do rané dospělosti. Mladý člověk v této fázi usiluje o větší míru samostatnosti, snaží se oprostit od závislosti na rodině i škole a začíná klást větší důraz na vztahy s vrstevníky, jejichž názory a chování získávají na důležitosti. Začlenění do vrstevnické skupiny hraje v tomto období klíčovou roli v procesu socializace. Touha po přijetí a uznání v kolektivu často vede dospívajícího k přizpůsobení se pravidlům skupiny, i když tyto normy mohou být v rozporu se společensky přijímaným chováním. S cílem získat obdiv a respekt svých vrstevníků je adolescent mnohdy ochoten překročit běžné morální či právní hranice. Typickými projevy takového jednání bývá konzumace alkoholu, kouření, experimentování s návykovými látkami, vandalismus, drobné krádeže nebo i násilné chování. Nejčastějšími důvody mládeže, která má nějaké zkušenosti s návykovými látkami, jsou zvědavost, touha po prožití něčeho zvláštního či neobvyklého, únik z nepříjemných situací, stavů nebo protest proti autoritě.³⁴

U adolescentů pocházejících z dysfunkčního rodinného prostředí hraje vrstevnická skupina výrazně větší roli než u jejich vrstevníků vyrůstajících ve stabilních a funkčních rodinách. V rodinách, kde dítě nachází oporu, jasně vymezené hranice

³² CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 72-73.

³³ SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis, 2004. s. 59.

³⁴ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 474-475.

a přiměřenou míru kontroly, nebývá závislost na vrstevnickém kolektivu natolik výrazná. Naproti tomu u rizikové mládeže může parta plnit funkci náhradního systému hodnot a podpory. Vrstevnické skupiny se obvykle vyznačují řadou specifických rysů, které je odlišují od běžného sociálního prostředí. Tyto znaky se projevují v komunikačním stylu, úpravě zevnějšku, postojích ke vzdělávání, autoritám, finančním prostředkům, sexualitě, návykovým látkám a v dalších oblastech, jako je například preferovaná hudba nebo způsob trávení volného času. Delikventně orientované skupiny mládeže často vznikají z menších kolektivů, kde se jednotlivci dobře znají a sdílejí podobné hodnoty nebo životní zkušenosti. Trestná činnost mládeže bývá často páchána právě v rámci těchto vrstevnických skupin.³⁵

Z těchto důvodů je zásadní, aby rodiče měli přehled o sociálních vazbách svého dítěte a způsobu, jakým tráví volný čas. Nedostatečná rodičovská kontrola může vést k tomu, že dítě bude snadno manipulovatelným a využije benevolentní přístup rodičů k zakrytí rizikových aktivit. Příkladem může být situace, kdy rodič bez ověření přijme informaci, že jeho dvanáctileté dítě přespává u vrstevníka, jehož rodinu vůbec nezná, a spokojí se s tvrzením, že s tím rodič onoho kamaráda souhlasí. V těchto případech je důsledný zájem a dohled ze strany zákonných zástupců nezbytný pro prevenci rizikového a delikventního chování.³⁶

3.2.4 Média a moderní technologie

V současné době nás média a moderní technologie obklopují na každém rohu, jsou součástí našich životů a jejich vliv je stále silnější. Dříve se jednalo o televize, dnes jde především o počítače, chytré telefony nebo herní konzole. Přes většinu těchto zařízení se lze připojit k internetu, ke kterému získává přístup i mládež. Moderní technologie hrají zásadní roli v procesu socializace dětí a mladistvých. Výrazně ovlivňují jejich každodenní život, hodnotové orientace, postoje i názory. Média a technologie poskytují široké spektrum příležitostí k rozvoji, sebevzdělávání a získávání poznatků. Zároveň je však nezbytné věnovat pozornost jejich odvrácené stránce, tedy obsahu, který může být pro děti a dospívající škodlivý nebo nevhodný. V tomto kontextu hraje klíčovou roli rodina, zejména rodiče, jejichž úkolem je aktivně se zajímat o to, jaký mediální obsah dítě

³⁵ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. s. 83.

³⁶ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 123.

konzumuje – ať už jde o televizní pořady, internetové stránky, videa nebo počítačové hry. Rodiče by měli nejen monitorovat tyto aktivity, ale zároveň s dětmi otevřeně komunikovat, naslouchat jim a podporovat jejich zdravé sebevědomí. Společné sledování filmů nebo hraní her by mělo být doprovázeno reflexí, vysvětlováním, upozorňováním na manipulativní prvky či osvětou o hodnotě obsahu.³⁷

Tento pohled zastává i Martínek, který zdůrazňuje odpovědnost rodiče při volbě mediálního obsahu, ke kterému má dítě přístup. Rodič by měl být připraven nejen vymezit hranice, ale také nabídnout smysluplné alternativy, které podporují zdravý rozvoj a nejsou zatíženy agresivními nebo destruktivními prvky. Je nežádoucí, aby se pro dítě staly běžným standardem filmy či hry, jejichž hlavním obsahem je násilí nebo střelení. Po zhlédnutí určité kinematografie se dítě může snadno identifikovat s agresorem, jeho chování začne brát jako běžné a agresi bude považovat za přirozený způsob sebeprosazení se.³⁸

V televizi, na internetu, i v počítačových hrách nacházíme množství informací, které nejsou vhodné pro uživatele mladší osmnácti let, ať se jedná o násilí, zbraně, vulgaritu, pornografii a další. To vše se může podepsat na psychickém vývoji dítěte. Přístup k tomuto obsahu je sice částečně omezený, ale jak dobře víme, není těžké se k němu dostat. Nejprimitivnějším zabezpečením je upozornění nebo výzva k potvrzení o dosažení požadovaného věku, kdy stačí pouze potvrdit věk a získáváte přístup. Dále si může mládež tento obsah obstarat nákupem v kamenném obchodu či na internetu, a to buď legálně nebo nelegálně, kdy se navíc dopouští dalšího protiprávního jednání na poli autorských práv. Proto i v tomto případě hraje důležitou roli rodina a její kontrola toho, co děti a mladiství ve svém volném čase na zařízeních sledují a co vyhledávají.

Fenoménem dnešní doby jsou sociální sítě, které umožňují sdílet s ostatními uživateli fotografie, informace, názory atd. Především děti a mladiství se zde zbavují svého soukromí, kdy jakoukoli činnost dávají veřejně na vědomí. Neuvědomují si, kdo všechno je může sledovat a co všechno se o nich dozvědět. Poté se mohou stát obětí kriminálního jednání, kdy skrze sociální sítě jsou vydíráni nebo jsou pod nátlakem nuceni do páčání trestné činnosti. Takto je může využít jak dospělý, tak i jejich vrstevník.

³⁷ FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 109-113.

³⁸ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. s. 96.

4 Prevence kriminality

Prevence kriminality představuje souhrn různorodých společenských opatření a aktivit, jejichž cílem je eliminovat, omezit nebo zmírnit působení faktorů přispívajících ke vzniku trestné činnosti. Tyto aktivity usilují o zastavení či alespoň zpomalení růstu kriminality prostřednictvím ovlivňování okolností, které kriminalitu podněcují nebo s ní bezprostředně souvisejí. Preventivní strategie se zaměřují nejen na možné pachatele, ale rovněž na potenciální oběti a širší sociální prostředí. Podle zaměření prevenci dělíme na sociální, situační a viktimologickou. Podle okruhu adresátů, kterým je určena, pak třídíme prevenci na primární, sekundární a terciální.³⁹

4.1 Prevence kriminality podle okruhu adresátů

4.1.1 Primární prevence

Primární prevence se soustředí na širokou veřejnost, ať už celého státu, některého území, či některé skupiny obyvatel (mládeže, žen, etnických menšin atd.). Působí na každého bez ohledu na stupeň kriminálního ohrožení či kriminální rizikovosti jedince. Primární prevence se snaží, aby soudržnost společnosti, měst, obcí a dalších vedla k zeslabování a minimalizaci prostoru pro kriminalitu a jiné patologické jevy. Jejím úkolem je tedy předcházení negativním jevům tak, aby vůbec nevznikaly. Důležitou roli v primární prevenci hraje rodina, škola a společnost.⁴⁰

Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Jedná se převážně o ovlivnění dětí a mládeže k tomu, aby svůj volný čas trávily smysluplně a v ideálním případě prospěšně. Například využití volného času ke sportovním aktivitám nebo jiným koníčkům.⁴¹

³⁹ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 142.

⁴⁰ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 160.

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Systém prevence kriminality v ČR*. [online]. 2024 [cit. 2024-12-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>

4.1.2 Sekundární prevence

Na rozdíl od prevence primární, která se zaměřuje na celou populaci, vychází sekundární prevence z předpokladu, že u určitých jedinců či skupin již existuje zvýšené riziko vzniku kriminálního chování. Opatření v rámci této formy prevence jsou proto cílená na potenciální pachatele – tedy osoby, u nichž se na základě známek rizikového chování dá předpokládat sklony k delikvenci. V oblasti sekundární situační prevence jde o konkrétní opatření reagující na zvýšený výskyt trestné činnosti v určitém prostředí. Příkladem může být instalace kamerových systémů na místech, která jsou známá častým výskytem kriminálních incidentů – tímto způsobem lze snížit atraktivitu dané lokality pro pachatele a zvýšit šanci na včasné odhalení protiprávního jednání.⁴²

Sekundární prevence se typicky zaměřuje na skupiny dětí a mladistvých, kteří vykazují známky problémového chování – například záškoláctví, experimentování s návykovými látkami, závislost na alkoholu či hazardních hrách. Rovněž sem spadají mladí lidé bez zaměstnání, kteří kvůli nízké kvalifikaci obtížně hledají pracovní uplatnění. Pro ně může mít preventivní význam zařazení do rekvalifikačních programů či profesní přípravy. Do této oblasti patří i činnost terénních sociálních pracovníků, kteří působí přímo v prostředí, kde se riziková mládež nejčastěji pohybuje – například na ulicích, v nočních klubech, hernách, diskotékách nebo komunitních centrech. Jejich úkolem je navázat kontakt, poskytovat podporu a předcházet tomu, aby se mladiství dostali do konfliktu se zákonem.⁴³

4.1.3 Terciální prevence

Terciální prevence představuje opatření zaměřené na jedince, kteří již spáchali trestný čin a snaží se tak předejít kriminální recidivě u pachatele. Dále se zabývá kriminalitou ohrožené oblasti či oběťmi trestných činů, aby nebyla oběť v průběhu vyšetřování dále poškozována. Snahou je napravit následky trestného činu, poskytnout potřebnou pomoc a rekonstruovat nefunkční sociální prostředí, ve kterém jedinec vyrůstal. Cílem je i motivace pro vzdělání, získání nových zkušeností nebo sehnání stabilního zaměstnání.⁴⁴

⁴² VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 265.

⁴³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 201-202.

⁴⁴ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 162.

U obětí trestné činnosti usiluje terciální prevence o odvrácení viktimologické recidivity. To znamená, aby se stejná osoba nestávala opakovaně obětí kriminálního chování. V rámci terciální prevence je žádoucí zaměřit se na místa, na kterých opakovaně dochází k páčání trestné činnosti.⁴⁵

4.2 Prevence kriminality podle obsahové zaměření prevence

4.2.1 Sociální prevence

Sociální prevence působí na ochranu a rozvoj jedince. Soustředí se na analýzu a eliminaci sociálních faktorů, kterými jsou alkoholismus, prostituce, nezaměstnanost, chudoba, záškoláctví, bezdomovectví apod.; dále na otázky vlivu rodiny, školy, volnočasových aktivit, sociálních služeb a jiných institucí v oblasti kriminálně preventivní či socializační.⁴⁶

Jedním z klíčových cílů sociální prevence je tedy podpora pozitivních životních strategií a směřování ohrožených jedinců k přijetí konstruktivních a společensky žádoucích rolí. Tímto způsobem usiluje o vytvoření stabilního a podpůrného prostředí, které napomáhá snižovat pravděpodobnost vzniku kriminality již v jejích počátcích. Lidé chtějí něčím být, někam patřit či zastávat nějakou směsici rolí, proto je třeba ohroženým jedincům dopřát sociální role a vymanit je z okruhu abnormálních sociálních vazeb a kontaktů.⁴⁷

4.2.2 Situační prevence

Situační prevence se od prevence sociální odlišuje svým přístupem i filozofií. Namísto zaměření na pachatele, jeho motivaci a sociální pozadí trestného jednání, se soustředí na samotný trestný čin, a především na okolnosti, které jeho spáchání umožňují nebo usnadňují. Základním principem je tedy omezit příležitosti ke spáchání trestné činnosti.⁴⁸

⁴⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 266.

⁴⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 184.

⁴⁷ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 150.

⁴⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 261.

Z kriminologických a kriminalistických poznatků vyplývá, že existují určité časové a prostorové faktory, které zvyšují pravděpodobnost výskytu trestného činu. Určitá místa, konkrétní denní doba nebo dny v týdnu či měsíci, stejně jako specifické situace, mohou být z hlediska kriminality rizikové. Tyto okolnosti často souvisí s životním stylem a návyky obyvatel daného prostředí. Opatření v rámci situační prevence bývají převážně technického, organizačního nebo administrativního charakteru. Kriminalitu snižují pomocí technických prostředků, kterými trestnou činnost znemožní či znesnadní.⁴⁹

Typickými příklady jsou instalace bezpečnostních zámků, použití odolných materiálů bránících násilnému vniknutí, kontrola přístupu do objektů pomocí čipových karet či kamerových systémů. Významná jsou i opatření, která omezují vstup do rizikových prostor – například zvýšená bezpečnostní opatření na letištích, fyzická ostraha u vstupů do strategických budov, jako jsou soudy nebo úřady, či bezpečnostní kontroly při hromadných sportovních a kulturních akcích, kde je vyšší riziko výskytu násilného chování.⁵⁰

Jedním z účinných způsobů, jak předcházet páchání trestné činnosti, je eliminace samotného motivu – tedy zisku, který by pachatel mohl trestným činem získat. Pokud je potenciální výnos ze spáchaného skutku minimalizován nebo zcela odstraněn, může to působit jako odrazující faktor. V praxi to znamená například nahrazení finanční hotovosti bezhotovostními transakcemi nebo přesun cenných předmětů do bezpečnějších prostor. K omezení využitelnosti odcizených věcí přispívá také jejich označování speciálním značením, což komplikuje jejich následný prodej na černém trhu. Zásadní roli ve zvyšování pravděpodobnosti dopadení pachatele hrají technická opatření. Mezi nejrozšířenější prostředky patří kamerové systémy, které se staly běžnou součástí veřejného prostoru, zejména ve městech. Jsou efektivním nástrojem nejen při odhalování trestné činnosti, ale i při zpětné identifikaci pachatelů a dokumentaci skutků.⁵¹

⁴⁹ GRÍVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. Kriminologie. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 153-154.

⁵⁰ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULÁKOVÁ, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 262.

⁵¹ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULÁKOVÁ, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 262.

4.2.3 Viktimologická prevence

Dalším typem prevence kriminality, členěným podle jejího obsahového zaměření, je viktimologická prevence. Ta vychází z poznatků viktimologie a orientuje své aktivity na ochranu potenciálních a skutečných obětí trestné činnosti. Viktimologické přístupy hrají klíčovou roli při vytváření preventivních strategií, programů a edukačních aktivit. Ty mohou mít podobu odborných přednášek, besed, informačních kampaní nebo jiných osvětových činností, které mají za cíl zvýšit povědomí veřejnosti o možnostech, jak snížit riziko viktimizace. Hlavním posláním viktimologické prevence je informovat a vést jednotlivce k takovému jednání, které minimalizuje pravděpodobnost, že se stanou obětí trestného činu. To zahrnuje doporučení, jak chránit sebe i svůj majetek, jak se zachovat v případě bezprostředního ohrožení nebo jak postupovat bezprostředně po útoku. Součástí viktimologické prevence mohou být rovněž specializované programy, jako jsou kurzy sebeobrany, psychologické kurzy, terapeutické intervence či rehabilitační aktivity, jejichž cílem je podpora obnovy psychické stability a fyzické kondice obětí trestné činnosti.⁵²

4.3 Opatření ukládaná mladistvým a dětem

Soudy pro mládež musí při ukládání opatření nezletilému přihlížet k jeho osobnosti, věku, rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu a rodinným a sociálním poměrům. Účel opatření spočívá ve vytvoření podmínek nejen pro sociální a duševní rozvoj, ale i jako ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchání provinění. Dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se opatřením rozumí výchovná, ochranná a trestní opatření u mladistvých a opatření ukládaná dětem mladším patnácti let.⁵³

4.3.1 Výchovná opatření

Výchovná opatření nahrazují přiměřená omezení a přiměřené povinnosti ve smyslu trestního zákoníku a trestního řádu, usměrňují způsob života mladistvého, a tím podporují a zajišťují jeho výchovu. Výchovná opatření může uložit soud pro mládež

⁵² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 199-200.

⁵³ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

a v přípravném řízení státní zástupce se souhlasem jedince, proti kterému se řízení vede. Tato opatření lze uložit během trestního řízení až do jeho pravomocného skončení, a to buď samostatně, nebo společně s ochranným či trestním opatřením.

V současné době existuje pět možných výchovných opatření, jimiž jsou:

- dohled probačního úředníka,
- probační program,
- výchovné povinnosti,
- výchovná omezení,
- napomenutí s výstrahou.⁵⁴

4.3.2 Ochranná opatření

Účelem ukládání ochranných opatření je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými. Dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze do kategorie ochranných opatření zařadit:

- ochranné léčení,
- zabezpečovací detenci,
- zabrání věci,
- zabrání části majetku,
- ochrannou výchovu.⁵⁵

Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních výchovných zařízeních v resortu ministerstva školství a může být mladistvému soudem uložena pokud:

- není o výchovu mladistvého náležitě postaráno,
- jeho dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána,
- prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy a uložení výchovných opatření je nepostačující.⁵⁶

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

⁵⁵ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

⁵⁶ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 83.

4.3.3 Trestní opatření

V případě, že by uložení výchovného nebo ochranného opatření zřejmě nevedlo k dosažení účelu, ukládá soud pro mládež trestní opatření. Tyto opatření musí vzhledem k okolnostem případu a osobě napomáhat vytvářet vhodné podmínky tak, aby nebyl narušen další vývoj mladistvého a výkonem trestního opatření nebyla ponížena lidská důstojnost. Za spáchané provinění může soud pro mládež mladistvému uložit následující trestní opatření:

- obecně prospěšné práce,
- peněžitě opatření,
- peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- zákaz držení a chovu zvířat,
- vyhoštění,
- domácí vězení,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení),
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- odnětí svobody nepodmíněně.

Trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoníku se u mladistvých snižují na polovinu, přičemž však horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok.⁵⁷

⁵⁷ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

4.3.4 Opatření ukládaná dětem mladším patnácti let

Dopustí-li se dítě mladší patnáct let, kdy ještě není trestně odpovědné, činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření:

- výchovnou povinnost,
- výchovné omezení,
- napomenutí s výstrahou,
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- dohled probačního úředníka,
- ochrannou výchovu,
- ochranné léčení.

Ochrannou výchovu soud pro mládež uloží dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let.⁵⁸

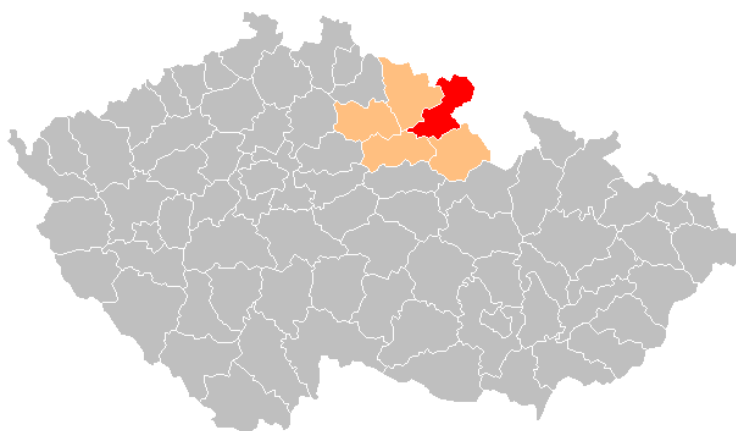
Opatření ukládané dětem mladším patnácti let ve srovnání s opatřeními ukládaná mladistvým lze konstatovat, že dítěti mladšímu patnácti let je možno uložit všechna výchovná opatření s výjimkou podrobení se probačnímu programu, který je nahrazen výchovným programem ve středisku výchovné péče, avšak obsahově jsou si tyto dvě opatření velice podobné. V případě ochranných opatření může soud dítěti uložit pouze ochrannou výchovu a ochranné léčení. Co se týče trestných opatření, tak ty není možno ukládat dětem mladším patnácti let, ani výjimečně.

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 218/2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.

5 Statistika kriminality mládeže na Náchodsku

Okres Náchod se nachází ve východních Čechách v Královéhradeckém kraji. Sousedí s okresy Trutnov, Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové. Na severu a východě je okres Náchod vymezen státní hranicí s Polskem. Rozlohou je sice nejmenším okresem kraje, avšak co do hustoty zalidnění (129,5 obyvatel na km²) se řadí na druhé místo v rámci Královéhradeckého kraje. Okres se člení na čtyři obce s rozšířenou působností (ORP), které plní funkci středisek státní správy pro přilehlé obce a města. Jsou jimi Náchod, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Broumov. Město Náchod, jakožto sídlo okresu, zde zaujímá dominantní postavení nejen z hlediska administrativního, ale i kulturního a ekonomického. Spolu s ostatními ORP tvoří páteř regionální správy, která zajišťuje poskytování služeb občanům v oblasti školství, zdravotnictví, dopravy a sociálních služeb. K 1. lednu 2024 žilo podle údajů Českého statistického úřadu v okrese Náchod celkem 110 453 obyvatel. Region je charakteristický pestrá strukturou sídel, kde se vedle průmyslových a kulturně významných měst nachází i menší venkovské obce s převahou zemědělské nebo turistické funkce. Náchodsko se v posledních letech potýká s demografickými i sociálními výzvami, jako je stárnutí populace, odliv mladých lidí do větších měst nebo problémové sociálně vyloučené lokality. Z těchto důvodů nabývají na významu preventivní programy a aktivity zaměřené na práci s mládeží, podporu komunitního života a rozvoj mezisektorové spolupráce mezi školami, neziskovými organizacemi a institucemi veřejné správy.⁵⁹

Obrázek 1: Okres Náchod⁶⁰

⁵⁹ *Počet obyvatel v obcích* [online]. Český statistický úřad, 2024 [cit. 2024-12-31]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/produkty/pocet-obyvatel-v-obcich-9vln2prayv>>.

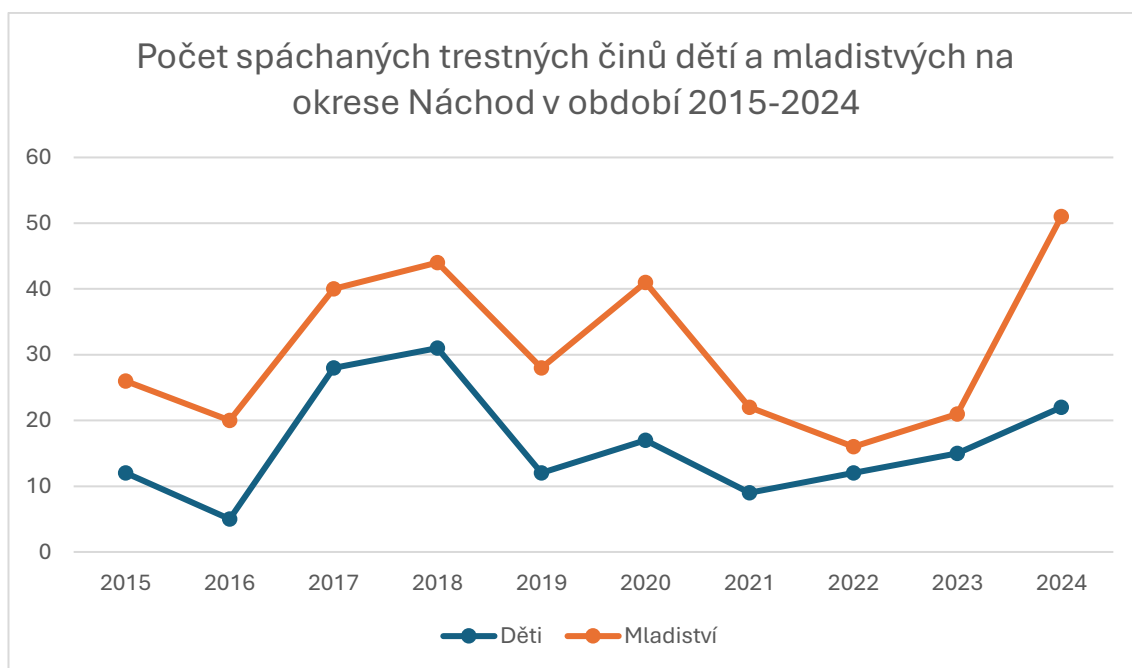
⁶⁰ Okres Náchod [online]. Wikipedia, 2024 [cit. 2024-12-31]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_N%C3%A1chod>.

Na základě statistických ročenek Policie České republiky, úřadu služby kriminální policie a vyšetřování, odboru gescí a statistik byla analyzována data týkající se okresu Náchod s cílem zjištění vývoje kriminality dětí a mladistvých v tomto regionu. Poskytnutá data odhalí nejen, zda trestná činnost roste nebo klesá, ale také nejčastěji páchané trestné činy v okrese Náchod a jejich vývoj a podíl na celkové kriminalitě na Náchodsku.

5.1 Vývoj kriminality mládeže na Náchodsku

“Stav kriminality je kvantitativní a extenzivní ukazatel o počtu registrovaných trestných činů za určité časové období (zpravidla za rok), na vymezeném území (státu, regionu, obce).”⁶¹

Graf 1: Počet spáchaných trestných činů dětí a mladistvých v období 2015–2024⁶²

Na výše uvedeném grafu je vyobrazeno, kolik bylo spácháno trestných činů dětmi a mladistvými na okrese Náchod v letech 2015–2024. U dětí, kteří jsou na grafu znázorněny modrou křivkou a rozumí se jimi osoby od 0 do 14 let včetně, dosahovala kriminalita nejvyšších hodnot v letech 2017–2018, kdy děti spáchaly 28 trestných činů a následující rok 31 činů. K největšímu nárustu spáchaných činů dětí došlo z přechodu roku 2016 na již zmíněný rok 2017, a to konkrétně o 23 skutků. Rok 2016 byl zároveň

⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. s. 219.

⁶² Vlastní zdroj

rokem, kdy děti za dané období spáchaly nejméně trestných činů, a to pouze 5. Největší pokles byl zaznamenán z roku 2018 na rok 2019, kdy bylo evidováno u dané kategorie o 18 skutků méně.

Z dostupných údajů znázorněných v grafu vyplývá, že nejvyšší počet trestných činů spáchaných mladistvými (ve věku 15 až 17 let, označenými v grafu oranžovou křivkou) byl zaznamenán v roce 2024, kdy došlo ke spáchání celkem 51 skutků. Tento rok tak vykazuje nejen nejvyšší hodnotu v celém sledovaném období, ale zároveň i nejvýraznější meziroční nárůst – ve srovnání s rokem 2023 stoupl počet trestných činů o 30 případů. Naopak nejvýraznější pokles byl zaznamenán mezi lety 2020 a 2021, kdy počet skutků klesl o 19. Nejnižší úroveň trestné činnosti ze strany mladistvých byla zaznamenána v roce 2022, kdy bylo evidováno pouze 16 trestných činů.

Tento graf odpovídal na hypotézu č. 1, která předpovídala, že kriminalita mládeže se za posledních deset let zredukovala. Avšak uvedené hodnoty toto tvrzení vyvracejí. Lze konstatovat, že kriminalita mládeže na Náchodsku za období 2015–2024 dle znázorněných křivek v grafu vykazuje proměnlivý vývoj s obdobími nárůstu i poklesu.

Data znázorněná v grafu jasně ukazují, že v průběhu sledovaného období let 2015 až 2024 se děti dopustily trestné činnosti v podstatně menší míře než mladiství. Zatímco u dětí bylo zaznamenáno celkem 164 trestných činů, mladiství jich spáchali 309, což představuje rozdíl 145 skutků ve prospěch nižší věkové kategorie. Nejvíce trestných činů spáchaných dětmi a mladistvými dohromady bylo v roce 2018, kdy se jednalo o 75 skutků. Druhým rokem s nejvíce spáchanými trestnými činy je rok 2024 (73 skutků) a třetím je poté rok 2017 (68 skutků). Nutné však připomenout, že se jedná pouze o registrovanou kriminalitu. *“Ta představuje tu část kriminality, kterou orgány činné v trestním konání odhalily, byla jim nahlášena nebo byla zjištěna jinak. Registrovaná kriminalita tedy tvoří jen část skutečné kriminality. Rozdíl mezi skutečnou kriminalitou a registrovanou kriminalitou se označuje jako latentní kriminalita (skrytá kriminalita), tedy kriminalita, která existuje, ale není známá, a proto ani není evidována.”*⁶³

⁶³ JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. s. 231.

5.2 Nejčastěji páchané trestné činy mládeží na Náchodsku

“Struktura kriminality je kriminologický ukazatel, který vyjadřuje rozdělení kriminality do zvláštních skupin podle kritérií, zvláště podle druhů kriminality, jejich pachatelů, obětí, způsobených škod a způsobů jejich páchání.”⁶⁴

Příloha I obsahuje dvě tabulky zobrazující trestné činy spáchané dětmi v letech 2015–2019 a 2020–2024. Příloha II obsahuje tři tabulky: dvě z nich se zaměřují na kriminalitu mladistvých ve stejném časovém členění a třetí tabulka uvádí celkový přehled jednotlivých druhů trestné činnosti spáchané dětmi a mladistvými v okrese Náchod za období 2015–2024. Tabulky přehledně zachycují rozdělení trestné činnosti podle jednotlivých kategorií kriminality. Násilná kriminalita zahrnuje skutky, které se vyznačují přímým fyzickým či psychickým útokem na oběť, jako jsou vraždy, těžká i lehká ublížení na zdraví, loupeže, vydírání a další podobné trestné činy. Do kategorie mravnostní kriminality spadají delikty narušující sexuální integritu a morální normy společnosti. Patří sem například znásilnění, pohlavní zneužívání, šíření pornografického materiálu a další související trestné činy. Majetková kriminalita zahrnuje široké spektrum protiprávních činů zaměřených na neoprávněné obohacení. Kromě krádeží, které se dále dělí na krádeže prosté a krádeže vloupáním, sem patří také tzv. ostatní majetkové delikty, jako jsou podvody, zpronevěry, neoprávněné opatření platebních prostředků, jejich padělání či pozměňování a další formy majetkové trestné činnosti. Do skupiny ostatní kriminality jsou zařazeny skutky, které nespadají pod výše uvedené kategorie, avšak rovněž narušují právní řád. Příkladem jsou výtržnictví, poškození cizí věci (např. formou sprejerství), podávání alkoholu osobě mladší 18 let, přechovávání omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu, obecné ohrožení (např. způsobené požáry nebo výbuchy), nedovolené ozbrojování či maření výkonu úředního rozhodnutí. Do tzv. zbývajících kriminality spadají další specifické trestné činy, jako je ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství, dopravní nehody způsobené z nedbalosti, šíření poplašné zprávy a jiné skutky, které mají různorodý charakter a nelze je jednoznačně zařadit do ostatních kategorií.

Nejčastěji páchanou kriminalitou u dětí na okrese Náchod v období let 2015–2024 (viz příloha č. I) byla kriminalita mravnostní (51 skutků), kdy nejčastěji šlo o trestný čin pohlavní zneužití. Druhou nejčastější byla ostatní kriminalita (48 skutků), kdy děti

⁶⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. s. 224.

páchaly nejvíce trestné činy výtržnictví, poškození cizí věci – sprejerství a přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu pro sebe. Třetí nejpáchanější kriminalitou byla majetková (36 skutků) zejména krádeže vloupáním.

Analýza trestné činnosti mladistvých osob v okrese Náchod za období let 2015–2024 (viz příloha č. II) ukazuje, že nejčastěji páchanou kategorií byla majetková kriminalita, přičemž bylo zaznamenáno celkem 105 skutků. Nejčastěji se v této skupině objevovaly případy prosté krádeže. Na druhém místě se umístila mravnostní kriminalita se 78 evidovanými případy, třetí příčku pak obsadila tzv. ostatní kriminalita (62 skutků), v jejímž rámci převažovaly trestné činy jako výtržnictví, poškození cizí věci (např. sprejerství) a přechovávání omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu.

Při souhrnném pohledu na trestnou činnost spáchanou dětmi a mladistvými v rámci okresu Náchod za uvedené časové období (viz příloha č. II) je patrné, že nejvíce skutků připadá na majetkovou trestnou činnost, a to celkem 141 případů. Součástí této kriminality jsou krádeže vloupáním, krádeže prosté a tzv. ostatní majetkové činy, kterými jsou výtržnictví, poškození cizí věci – sprejerství, podávání alkoholu dítěti, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu pro sebe, obecné ohrožení – požáry, výbuchy, nedovolené ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí a jiné. Z hlediska četnosti následuje mravnostní kriminalita, která čítá 129 případů, a třetí nejzastoupenější je ostatní kriminalita se 110 skutky. Celkový počet spáchaných trestných činů mládeží na Náchodsku v období 2015–2024 bylo 473 skutků. Nutno podotknout, že zákonodárci od 1. 10. 2020 změnili hranice výše škod u některých (zejména u majetkových a hospodářských) trestných činů, a to změnou výše škody z 5 000 Kč na 10 000 Kč. Tato hranice určuje, zda se ve věci jedná o přestupek nebo o trestný čin.

Tímto zhodnocením se podařilo objasnit a potvrdit hypotézu č. 2, která předpovídala, že nejčastější páchanou trestnou činností mládeží je kriminalita majetková, zejména krádeže. V rámci sledovaného období se mládež dopustila celkem 141 trestných činů spadajících do kategorie majetkové kriminality. Nejčastěji šlo o krádeže, a to jak vloupáním, tak i bez překonání překážek – tzv. krádeže prosté. Z celkového počtu těchto skutků jich bylo 36 spácháno dětmi a 105 mladistvými.

6 Preventivní opatření zaměřená na snížení kriminality mládeže v regionu

Prevence kriminality mládeže v náhodském regionu zahrnuje soubor cílených opatření, mezi něž patří zejména vzdělávací aktivity realizované ve školním prostředí, organizace sportovních a volnočasových činností, podpora funkčních rodinných vztahů a posílení přítomnosti bezpečnostních složek v lokalitách s vyšším výskytem rizikového chování. Jednotlivé preventivní programy jsou pravidelně monitorovány a vyhodnocovány na základě dostupných dat o trestné činnosti páchané mládeží, což umožňuje jejich průběžné aktualizace a přizpůsobování měnícím se podmínkám a potřebám cílových skupin.

6.1 Středisko výchovné péče

SVP, fungující pod gescí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, poskytuje komplexní odbornou podporu dětem a mladistvým ve věku od 3 do 18 let, v případě studentů až do 26 let věku. Služby střediska jsou určeny jedincům, kteří se v průběhu svého vývoje potýkají s různými osobními, školními či sociálními problémy. Klientům je nabízena individuální péče v oblasti psychologie a speciální pedagogiky, přičemž důraz je kladen na prevenci a včasnou intervenci. Součástí poskytovaných služeb je i systematická spolupráce s rodinami klientů a podle potřeby také s dalšími subjekty, které se na výchově a rozvoji dítěte podílejí. Mezi tyto partnery patří pedagogové, sociální pracovníci, vedoucí a trenéři volnočasových aktivit či další odborníci z pomáhajících profesí. Ve většině případů probíhá spolupráce se střediskem na dobrovolné bázi, výjimkou jsou terapeutické programy nařízené rozhodnutím soudu. Klíčovým předpokladem efektivity poskytnuté péče je aktivní zapojení samotného klienta, případně alespoň někoho z jeho nejbližšího rodinného či školního prostředí. Primárním cílem činnosti střediska je podpora zdravého osobnostního vývoje dětí a mladistvých, prevence rizikového chování a snaha o řešení nebo alespoň zmírnění již existujících obtíží.

6.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Instituce se stará o ochranu práv a zájmů nezletilých dětí v České republice a spadá pod obecní úřady obcí s rozšířenou. Sociální pracovníci hrají klíčovou roli při ochraně nezletilých v krizových situacích a úzce spolupracují s Policií ČR. Pokud je nezletilý mladší 15 let, musí být při výslechu vždy přítomen sociální pracovník, protože policie nesmí dítě vyslýchat bez jeho doprovodu. U nezletilých starších 15 let záleží na posouzení situace policií.

V případech domácího násilí, když jsou rodiče agresivní nebo pod vlivem alkoholu, policie kontaktuje pracovníka OSPOD. Další situace může nastat při střídavé péči, kdy si rodiče odmítají předat dítě nebo když se rodiče nejsou schopni o dítě postarat z důvodu jejich zdravotní indispozice. Sociální pracovník doprovází dítě i při převozu do nemocnice, například v případě intoxikace alkoholem. Sociální pracovníci mají pohotovostní službu i mimo pracovní dobu včetně víkendů.

Komunikace mezi OSPOD a PČR je oboustranná a informace a zprávy o dítěti si předávají písemně a musí o ně navzájem oficiálně požádat. Policie má povinnost oznámit na OSPOD každý případ, kdy je nezletilý zapojen do problému nebo je v ohrožení. Pokud je příčinou problémů záškoláctví, podává OSPOD trestní oznámení na rodiče.

6.3 Probační a mediační služba

PMS je institucí zabývající se alternativními způsoby řešení trestních věcí, dohledem nad pachateli a pomocí obětem trestných činů. Řídí se dle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a spadá pod Ministerstvo spravedlnosti ČR. Na střediscích Probační a mediační služby působí odborní pracovníci se specializací na práci s mládeží. Tito specialisté zajišťují výkon trestních a výchovných opatření uložených mladistvým pachatelům v souladu se zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

V rámci přípravného řízení mají probační úředníci možnost nabídnout spolupráci jak samotnému mladistvému, tak jeho rodině a rovněž i poškozenému. Tato spolupráce může zahrnovat mimosoudní řešení vzniklého konfliktu formou mediaci, doporučení vhodného výchovného opatření nebo zapojení do specifického programu zaměřeného na

prevenci recidivy. Za předpokladu, že s navrženým opatřením mladistvý souhlasí, je možné jej realizovat ještě před zahájením hlavního řízení, přičemž výsledek spolupráce může být v dalším průběhu trestního řízení zohledněn.

V praxi to probíhá tak, že u dětí mladších 15 let PČR zasílá usnesení o doložení dle § 159a odst. 2 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu, neboť osoba není pro nedostatek věku trestně odpovědná. Případně se na PMS obrátí rodina na základě informace z OSPOD, poté kontaktuje policii PMS ohledně kontaktů na rodiče, poškozené, právní zástupce dle novely trestního zákona. Dále je PMS v kontaktu s dozorujícím státním zástupcem v průběhu spolupráce s nezletilým. Pro zpracování zprávy zasílá PMS na OSZ pro účely rozhodnutí ohledně spolupráce nezletilého s PMS, s popisem kroků, které učinil, a s návrhem na uložení výchovného opatření.

U mladistvých od 15 do 18 let je to obdobné; v tomto případě také PČR zasílá buď záznam o sdělení podezření, jedná-li se o zkrácené trestní řízení, nebo usnesení o zahájení trestního stíhání v „klasickém“ trestním řízení a případně kontakty na mladistvé, rodiče, právního zástupce a poškozené. Od PČR se zjišťuje postoj mladistvého k věci, výši škody apod. S mladistvými se primárně pracuje na uložení a následném vykonání výchovné povinnosti, obvykle ve formě společensky prospěšné činnosti.

V rámci vykonávacího řízení PMS spolupracuje s PČR, například když nemůže dotyčného obeslat, nebo když má zákaz užívání návykových látek, tak zasílá dotazy na jejich znalost dotyčného nebo má-li uloženo trestní opatření domácí vězení, posílá policii informaci o časovém harmonogramu povinnosti být doma.

6.4 Policie České republiky

Policie České republiky má zřízen odbor prevence, který je přímo zaměřen na prevenci proti kriminalitě. Odbor prevence najdeme v každém kraji, tedy na každém územním odboru, kde jsou kvalifikovaní policisté, kteří se prevencí zabývají, a může se na ně v případě potřeby obracet široká veřejnost. Ze všech subjektů prevence kriminality policie disponuje nejúplnějšími a nejobjektivnějšími informacemi o trestné činnosti a jejích trendech.

Tento odbor se ve své činnosti soustředí na metodické vedení, kontrolní činnost a realizaci konkrétních opatření v oblasti prevence kriminality. Aktivně spolupracuje nejen s jednotlivými útvary Policie ČR, ale rovněž s partnery na mezinárodní úrovni. Jeho úkolem je systematicky shromažďovat, analyzovat a dále předávat informace související s prevencí trestné činnosti. Na základě získaných dat následně zpracovává metodická doporučení, která slouží jako podklad pro realizaci preventivních aktivit zaměřených na širokou veřejnost.

Součástí činnosti tohoto odboru je také organizace preventivních programů a besed, které probíhají především na základních a středních školách. Tyto aktivity jsou určeny nejen žákům a studentům, ale rovněž pedagogům, rodičům a seniorům. V rámci vzdělávacích setkání s dětmi na 1. stupni základních škol jsou nejčastěji diskutovanými tématy dopravní výchova, problematika šikany a bezpečné chování v online prostředí, zejména v souvislosti s kyberšikanou. Na druhém stupni základních škol se se žáky řeší kromě již zmíněných témat dále drogová problematika, trestní odpovědnost a bezpečný pohyb v silničním provozu a jeho příčiny, důsledky dopravních nehod u mladých a začínajících řidičů. Pro středoškoláky a studenty je zmíněný obsah besed a přednášek doplněn o okruh dalších témat rizikového chování, čímž je například extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie a sekty.⁶⁵

V posledních letech se v České republice postupně začíná uplatňovat přístup známý jako Community Policing. Tento model policejní práce klade důraz na úzkou spolupráci mezi policií a místní komunitou, přičemž policejní činnost se přizpůsobuje specifickým potřebám obyvatel daného území. Klíčovým prvkem je efektivní a obousměrná komunikace mezi bezpečnostními složkami a veřejností. Cílem tohoto přístupu není pouze represivní potírání trestné činnosti, ale především její včasné předcházení prostřednictvím preventivních opatření. Policie se v rámci tohoto konceptu aktivně podílí na řešení problémů komunity ve spolupráci s místní samosprávou a dalšími partnery.⁶⁶

Preventivní informační skupiny Policie ČR poskytují všem občanům informační a poradenské služby. Podle zákona č. 273/2008 Sb., o Polici České republiky, má policie za úkol chránit bezpečnost osob, majetku, veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti,

⁶⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, *Prevence*. [online]. 2024 [cit. 2024-12-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/prevence-609977.aspx>>

⁶⁶ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 166-167.

příčemž má spolupracovat s právníckými i fyzickými osobami vykonávající činnost v oblasti prevence a sociálně patologických jevů.⁶⁷

V rámci preventivního programu spolupracuje obvodní oddělení PČR s městem Náchod na základě koordinační dohody, dle § 16 z. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, která zajišťuje vzájemné sdílení důležitých informací a zlepšuje efektivitu jejich činnosti. Zástupci PČR se pravidelně účastní jednání Komise pro bezpečnost a pořádek města, kde se řeší aktuální bezpečnostní problémy, pořádek a dopravní situace. Zároveň se zde vyhodnocují možná bezpečnostní rizika spojená s organizací kulturních, sportovních a veřejných akcí.

6.5 Městská policie

Městská policie (MP) představuje důležitý prvek v systému zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti na úrovni měst a obcí. Jejím hlavním posláním je kontrola dodržování obecně závazných vyhlášek a právních předpisů, ochrana osob a majetku, řešení přestupkových jednání a úzká spolupráce s Policií České republiky a dalšími složkami IZS. Postavení a činnost městské policie upravuje zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Na rozdíl od Policie ČR, která působí v celostátním měřítku a má pravomoc řešit trestnou činnost, je městská policie zřizována jednotlivými obcemi a její působnost je omezena pouze na jejich území, případně na obce, s nimiž má uzavřenu veřejnoprávní smlouvu o spolupráci.

Vedle výkonu přímého dohledu ve veřejném prostoru se MP významně podílí také na preventivních aktivitách. Tyto aktivity zahrnují mimo jiné osvětové a vzdělávací programy, které jsou zaměřeny na různé cílové skupiny obyvatelstva – od dětí v mateřských a základních školách až po seniory. Strážníci se rovněž pravidelně zapojují do veřejných akcí typu Dny integrovaného záchranného systému či dopravní prevence. Neméně důležitou součástí její činnosti je i situační prevence, především prostřednictvím provozu městského kamerového dohlížecího systému, který napomáhá včasné detekci protiprávního jednání a zvyšuje celkový pocit bezpečí v dané lokalitě.

⁶⁷ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

7 Případové studie klientů ze střediska výchovné péče

Praktická část bakalářské práce se uskutečnila ve středisku výchovné péče, kde proběhly rozhovory se zaměstnanci (speciální pedagog-etoped, psycholog, sociální pracovník), kteří poskytli ambulantní zprávy klientů jako podklady pro bakalářskou práci. Tyto materiály byly následně zpracovány, vyhodnoceny a za použití metody komparace porovnány k zjištění faktorů vedoucích k páchání trestné činnosti mladistvých. Nutno podotknout, že v níže uvedených případových studiích figurují smyšlená jména osob a fiktivní údaje k uchování anonymity. Každá případová studie se drží určité šablony, která je rozdělena na čtyři části; těmi jsou osobní a rodinná anamnéza, školní anamnéza, etopedická anamnéza a na závěr doporučení a prognóza klienta.

7.1 Případová studie č. 1

Osobní a rodinná anamnéza

Chlapec René narozen v roce 2003. Od 2 let vyrůstal v pěstounské péči s dalšími dvěma mladšími pěstounskými dětmi. S biologickými sourozenci se nestýká. Biologická matka je omezena na svéprávnosti. Pěstounští rodiče chlapci nabízeli setkání s matkou, avšak chlapec tuto možnost odmítl. Je s ní v kontaktu pouze prostřednictvím dopisů. Otec neuveden. Pěstounská rodina je dle zprávy z Rodinné poradny spolupracující, pěstouni plní své povinnosti, využívají vzdělávací akce poradny. Chlapec doma pomáhá, s celou rodinou má dobré vztahy, ale nemůže se vyrovnat s tím, že je vychováván pěstounskými rodiči. Nejlépe hovoří o své biologické matce. Svou pěstounku – matku bere celkem dobře, otce pěstouna vnímá jako tvrdého, neústupného s velkým množstvím pravidel.

Školní diagnostika

Ve škole pracoval dle pokynů učitele, v klidu a bez opozičních projevů plnil školní povinnosti. Je schopen samostatné práce. Pochvala a úspěch jsou pro něho motivující. Snížené hodnocení přijímá nejprve s arogancí, drzostmi a odmlouváním, později je schopen přiznat chybu. Respektuje mužské i ženské autority. Umí se prosadit, ale i podřídit třídnímu kolektivu. Ve škole chlapec prospívá velmi dobře. Nezletilý se účastnil přijímacího řízení na střední školu, kam byl přijat na maturitní obor Pedagogické lyceum.

Etopedická diagnostika

Prosinec 2015 – odcizení větší částky peněz pomocí platební karty, kdy nakoupil kredity do PC hry.

Listopad 2018 – manipulace s platební kartou pěstounů – podařilo se mu navýšit denní limit na kartě a zakoupil mobilní telefon v hodnotě 35 000,- Kč. Následovala případová intervize.

Prosinec 2018 – přepadení pošty se zbraní a snaha o vyzvednutí zboží v hodnotě cca 90 000,- Kč, které chlapec objednal a plánoval jej prodat přes internet. Klient obviněn z trestné činnosti.

Červen 2019 – proběhlo s nezletilým (16 let) hlavní líčení u okresního soudu. Odůvodnění: problémové chování spojené s penězi, elektronikou a PC hrami, jinak trestná činnost – loupežné přepadení pošty. Následně umístěn v DDÚ na základě nařízení okresním soudem. Zde se snažil udělat dobrý dojem, k dospělým a dětem se choval slušně, neměl problém s navazováním kontaktů. Zpočátku mu činilo potíže respektování daných pravidel, řídil se jimi pouze v případě, že byl pod přímým dohledem. Jeho jednání bylo účelové. Chlapec v péči PMS. Zakázka pro SVP – lži, krádeže, vztahové problémy s vrstevníky. Ve středisku se s chlapcem pracovalo na zodpovědnosti za své chování, zvládání stresu a frustrace. Porucha citového pouta. Působil klidně, komunikativně, ale velmi si hlídal, jaké informace o sobě sdělí. Ve sdílení informací byl velmi opatrný. Osobnostní vývoj chlapce se jeví jako disharmonický, ovlivněný především ranou deprivací i genetickými faktory. Je chlapcem velmi sociálně zdatným.

Doporučení a prognóza

Další prognóza jeho osobnostního vývoje je v tuto chvíli nejasná. Chlapec nad sebou potřebuje cítit pevnou výchovnou autoritu, kterou bude respektovat. Nelze říci, zda jeho chování zůstane v normě a nebude se dopouštět majetkové a trestné činnosti.

V 18 letech chtěl na sebe napsat přídavky na dítě. Otec pěstoun s tím nesouhlasil, tak klient utekl z domova a nyní nikdo neví, kde se nachází. Střední školu nenavštěvuje. Ukončil ji na konci třetího ročníku.

7.2 Případová studie č. 2

Osobní a rodinná anamnéza

Chlapec Dan žije v pěstounské péči u prarodičů, kteří jsou velmi výchovně slabí. Chlapce opakovaně obhajují a mnoho povinností plní za něho. Matka bydlí ve stejném městě jako syn a pravidelně se stýkají. Dan odmítl žít s matkou, protože si nerozuměl s partnerem matky. Matka má s partnerem mladší dvojčata, která má v péči. Dan má ještě jednoho sourozence, a to starší sestru, která již žije sama. Sestra se s rodinou nestýká. V 17 letech měla vlastní dítě. Více o ní není známo. Danův biologický otec je Rom; nestýkají se.

Školní anamnéza

Na základní škole chlapec neplnil školní docházku, nepřipravoval se na výuku, byl závislý na cigaretách. Po dokončení základní povinné docházky nastoupil na odborné učiliště se zaměřením nástrojář. Školní docházku opět zanedbával a na konci prvního ročníku byl vyloučen ze studia. Zároveň musela být ukončena spolupráce se střediskem výchovné péče, protože klienti mohou být pouze děti či mládež studující.

Etopedická anamnéza

V 6. třídě se nechal ovlivnit nevhodnou partou a společně se opili. Případ řešila PČR, která celou věc nahlásila na OSPOD.

V 7. třídě přinesl do školy marihuanu, za což následovala snížená známka z chování.

V 8. třídě měl intimní styk s dívkou (14 let), který byl dobrovolný. Později se s dívkou rozešel a ona nahlásila na PČR pohlavní zneužití. Nastalo vyšetřování a soud rozhodl chlapce zařadit do psychologicko-terapeutického programu v SVP. Nezletilý pro nedostatečný věk nebyl trestně zodpovědný a byl pod dohledem PMS.

V 9. třídě se chtěl pomstít otčímovi a vykradl mu s kamarádem chatu. Otčím trestní oznámení stáhl z důvodu rodinných vztahů.

Doporučení a prognóza

Nyní je chlapec veden na úřadu práce. Pracovat se mu nechce. S velkou pravděpodobností bude kopírovat životní styl své matky, která nepracuje, občas si přivydělává brigádně, střídá partnery a užívá ve velké míře alkohol.

7.3 Případová studie č. 3

Osobní a rodinná anamnéza

Chlapec Patrik se narodil v roce 2007 císařským řezem, byl kříšen, matka odmítla syna kojít. Od narození je v pěstounské péči svých prarodičů. Babička je velmi manipulativní žena, v rodině zastává dominantní roli. Matka drogově závislá, nezaměstnaná, dříve ve výkonu trestu. Otec zemřel ve vězení. V rodině docházelo k domácímu násilí. Chlapec velmi sociálně zdatný, objevuje se u něho účelové chování. Na svůj věk hodně vysoký, vypadá mnohem starší. U klienta diagnostikováno ADHD – potíže se soustředěním. V péči pedopsychiatra, medikace. Chlapec sdělil psychologce, že už to s prarodiči nezvládá a že chce pryč. Babička prý pořád doma křičí a taky prý pracovníkům lže, jak to doma vypadá. Babička ho opakovaně citově vydírá.

Školní anamnéza

Odklad školní docházky. Opakoval osmý ročník na základní škole. Měl možnost pokračovat ve vzdělávání v devátém ročníku, ale odmítl. Pro své závadové chování byl přeřazen na jinou ZŠ, kde jsou děti s poruchami chování. Nyní je na odborném učilišti, obor malíř pokojů. Jedná se o internátní školu. Ve škole bez kamarádů. Je celkem chytrý, ale svůj potenciál nevyužívá.

Etopedická anamnéza

S chlapcem jsou problémy už od dětství. Pokud není po jeho, rozbíjí nábytek a další věci. Chlapec nerespektuje prarodiče, je agresivní, trpí záchvaty vzteku, má problémy ve škole, utíká z domu, ničí veřejný majetek, sebepoškozuje se, zanedbává povinnou školní docházku. Patrik se kamarádí se staršími dětmi, s kterými pravidelně užívá marihuanu. Je zvyklý lhát, manipulovat, za nic nenést zodpovědnost.

2021 (7. třída) – jako nezletilý se dopustil protiprávního jednání tím, že se ptal náhodně kolemjdoucích lidí, zda chtějí useknout hlavu. Chtěl toto svoje jednání natočit a umístit ho na internet. Vyšetřován PČR. Lidem, kterým vyhrožoval, se následně omluvil. Zdůvodnil to, že často hraje počítačové hry, kde dochází k násilí, aby se odreagoval a přišel na jiné myšlenky.

Květen 2022 (8. třída) – Okresním soudem uloženo výchovné opatření – zařazení do výchovného programu ve SVP. Důvodem bylo úmyslné poškození cizích věcí – posprejování vulgárními výrazy několik budov, garáží a osobních automobilů.

Prosinec 2022 – odcizil prarodičům 13 000 Kč. Tuto krádež poškození nehlásili; babička přiznala, že vnukovo protiprávní jednání často kryjí. Klient absolvoval dobrovolný pobyt v SVP. Líbilo se mu tam, zlepšil si prospěch ve škole. Nyní v péči kurátora pro mládež pro výchovné problémy.

Doporučení a prognóza

Patrik musí pracovat na sebeovládání a sebejistotě. V rodině by se nemělo komunikovat vulgárně a měly by se omezit hádky. Chlapec bude zřejmě vždy žít na hraně zákona. Velmi záleží, jakými se v budoucnu obklopí lidmi, kteří ho ovlivní.

7.4 Případová studie č. 4

Osobní a rodinná anamnéza

Chlapec Miroslav narozen v roce 2009. Je převážně vychováván matkou, otec stále na služebních cestách, ve své podstatě se nevidají, pouze si občas telefonují. Postrádá mužský vzor. Má starší sestru. Chlapec nosí dlouhé vlasy, obézní a děti se mu posmívají, občas ho šikanují. Rodiče se rozvedli v roce 2022, což těžce nesl.

Školní anamnéza

Chlapec si nerozuměl ve škole s třídní učitelkou, která ho neměla v oblibě. Rodiče syna v 8. třídě přeřadili na jinou školu, kde neměl žádné potíže. Školní výsledky má průměrné. Chce studovat střední školu se zaměřením na IT.

Etopedická anamnéza

Na nové škole v 8. třídě (14 let) pohlavně zneužil 14letou dívku, která, když se s ní rozešel, vše nahlásila školní psychologce. Proběhl soud, který nařídil účast na pravidelném psychologickém programu ve SVP.

V současné době je chlapec v 9. třídě, chování se nyní nachází v normě. Je přiměřeně drzý k věku, nekouří ani neexperimentuje s návykovými látkami.

Doporučení a prognóza

Oba rodiče chlapec podporují, mají k němu zdravý přístup. Chlapec si je vědom svého provinění, mrzí ho to. Nejraději by vrátil čas. Již nikdy by nechtěl nic podobného zažít. Přál by si žít spořádaným životem, což je velká pravděpodobnost, že se naplní.

7.5 Případová studie č. 5

Osobní a rodinná anamnéza

Chlapec Matěj, narozen v roce 2005, žije s matkou, mladší sestrou a bratrem. Biologický otec je ve vězení za pokus o vraždu. Matěj s otcem v kontaktu není, nezná ho. Matka je mateřská, úzkostná a snaživá, avšak přiznává, že se nestihá naplno věnovat a dohlížet na všechny tři děti.

Školní anamnéza

Chlapec si na základní škole prošel šikanou. Děti ho zbily a natočily na mobil. Ředitel celou situaci řešil pouze tím, ať si chlapci podají ruce a jsou kamarádi. Chlapec to velmi těžko nesl. Útoky proti chlapci nepřestávaly, naopak se stupňovaly a chlapec se schovával na toaletě, později se projevila psychosomatika (bolesti žaludku, zvracení, záchvaty). Matka se šikanu snažila řešit, ale škola celou věc zlehčovala. Chlapec se bál chodit do školy. Učitel navrhl dvojku z chování za záškoláctví. Bylo řešeno s PMS, která chlapci doporučila navštěvovat středisko výchovné péče. Chlapec nastoupil na dvou měsíční pobyt do SVP a po ukončení přestoupil na jinou školu, kde se situace zklidnila. Nyní je chlapec 19 let a je ve 2. ročníku na středním odborném učilišti.

Etopedická anamnéza

V 15 letech si našel dívku přes internet, která se vydávala za 16letou, ale ve skutečnosti jí bylo pouze 13 let. Naléhal na ni a vyžadoval po ní zaslání intimních fotek, kdy ji poté začal finančně vydírat a vyhrožovat násilím, že zaslání intimní fotky rozešle dále a bude je sdílet na sociálních sítích, pokud mu dotyčná nepošle další fotky nebo videa. Rodina dívky ho udala na PČR. Nyní má výčitky svědomí, stydí se za své jednání. Dívce i rodině dívky napsal omluvný dopis.

Doporučení a prognóza

Matka je velmi úzkostná, citlivá a ochranitelská. Syn má povahu po ní. Bylo by třeba, aby měl vhodný mužský vzor. Prognóza je však příznivá. Chlapec má ambice vystudovat, pracovat a založit si fungující rodinu.

7.6 Komparace případových studií a jejich vyhodnocení

Cílem praktické části práce bylo shromáždit společné znaky pachatelů, které vedou k páchání trestné činnosti. Při zkoumání byla zvolena metoda komparace neboli srovnání jednotlivých případů, tedy v čem se zkoumané jevy navzájem liší či naopak shodují. Byla provedena analýza všech pěti přiložených případových studií, kde na základě jejich rozborů je značně patrné, že neúplná rodina má obrovský vliv na vývoj dítěte. To následně vede k delikventnímu chování, popřípadě až k trestné činnosti. V podstatě ve všech výše uvedených kazuistik v sekci osobní a rodinná anamnéza zaznělo, že dítě, popřípadě mladistvý, vyrůstá v neúplné rodině, tedy že na jeho výchově se pravidelně nepodílejí oba rodiče.

V prvním případě chlapec René vyrůstal v pěstounské péči z důvodu omezené svéprávnosti svojí matky. O které hovoří nejlépe, avšak setkat se s ní nemá zájem. Je uvedeno, že má s celou rodinou dobré vztahy, ale právě svým nevlastním sourozencům odcizil platební kartu, kterou zneužil. Dále neshody pokračovaly v době jeho plnoletosti, kdy chtěl na sebe napsat přídavky na dítě. Vzhledem k tomu, že s tím pěstounský otec nesouhlasil, vedlo k tomu, že klient utekl z domova a jeho současné místo pobytu není známo.

Druhá případová studie je o chlapci Danovi, který žije se svými prarodiči. Ti jsou však výchovně slabí, Dana obhajují, plní za něho povinnosti a nedohlíží na něho, s kým se stýká a co dělá ve volném čase. To vedlo k tomu, že Dan zanedbával školní docházku, až byl vyloučen ze střední školy. Během studia inklinoval k nevhodné partě vrstevníků, kteří ho ovlivnili k užívání alkoholu a drog. Ve 14 letech měl intimní styk s dívkou, který byl dobrovolný, avšak dívka věc nahlásila na PČR jako pohlavní zneužití. V současné době je veden na úřadu práce, pracovní příležitosti odmítá a práci si sám sehnat nesnaží.

Třetí kazuistika pojednává o chlapci Patrikovi, který je od narození v pěstounské péči svých prarodičů. Nevychází dobře se svojí babičkou, která je manipulativní, citově ho vydírá a stále křičí. U Patrika je diagnostikováno ADHD a v rodině se vyskytuje domácí násilí. Pracovníkům SVP sdělil, že na základě rozporů s prarodiči chce pryč z domova. Dříve již několikrát od prarodičů utekl a hledal zázemí u kamarádů. To vedlo k tomu, že zanedbával povinnou školní docházku, což zapříčinilo opakování osmého ročníku na základní škole. Kamarádí se s dětmi, se kterými užívá drogy. Ovlivněn počítačovými hrami se dopustil protiprávního jednání, kdy vyhrožoval lidem násilím, jehož nevhodnost si posléze uvědomil a poškozeným se omluvil. Dále se dopustil trestného činu poškození cizí věci – sprejerství a krádeže škody nikoli nepatrné, tedy kde škoda přesahovala 10000 Kč.

Čtvrtý případ je o chlapci Miroslavovi, který je vychováván pouze matkou. Otec trávil čas na služebních cestách a na výchově syna se nepodílel. Míra postrádal mužský vzor. Klient těžce nesl rozvod svých rodičů. Tyto okolnosti mohly mít podíl na spáchání trestného činu pohlavní zneužití 14leté dívky.

V páté případové studii jde o chlapce Matěje. Na výchově kluka se podílí pouze jeho matka. Otec je ve vězení a syn ho nezná. Matka je povahově velmi úzkostná, citlivá a ochranná a syn má povahu po ní. Matka je sama na výchovu tří dětí a nemá dostatečnou kontrolu nad tím, co její děti provádějí. To mohlo mít za následek, že se její syn dopustil protiprávního jednání přes sociální síť, když vyžadoval po 13leté dívce zaslání intimních fotografií. Poté, co mu je dívka zaslala, ji začal finančně vydírat. Následně byla celá věc poškozenou prostřednictvím zákonných zástupců oznámena na Policii ČR.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a zjištěným informacím na základě poskytnutých zpráv klientů ze střediska výchovné péče lze konstatovat, že společným znakem vzniku páchaní trestné činnosti mladistvých je výchova, nehledě na to, zda se jedná o dysfunkční rodinu, pěstounskou péči či zanedbávání dítěte rodiči, neboť problémy v rodině se vyskytly ve všech pěti případech. To samo o sobě vedlo k páchaní trestné činnosti nebo to bylo příčinou k zanedbávání povinné školní docházky, inklinování k nevhodné partě lidí, kteří na jedince negativně působili a ovlivňovali ho k páchaní trestné činnosti. Bylo zaznamenáno i páchaní protiprávního jednání ovlivněné počítačovými hrami, ale i tomuto předcházely neshody v rodině, kde se vyskytovalo domácí násilí, a především bylo klientovi diagnostikováno ADHD. Byl uveden i případ, který se stal prostřednictvím sociálních sítí, ale i zde byla zjištěna nedostatečná kontrola rodičem nad dítětem.

Tímto výsledkem byla zodpovězena hypotéza č. 3, která považovala jako hlavní faktor, který ovlivňuje mladistvé k páchaní trestné činnosti právě rodinné prostředí. Ve všech pěti případech pocházeli chlapci z nekompletní či jinak rozbité rodiny. V prvním případě šlo o disharmonii ve výchově pěstounských rodičů. V druhém případě byla slabá výchova prarodičů. V třetí situaci bylo zaznamenáno domácí násilí v rodině a neshody s pěstounskými rodiči. Ve čtvrté poté měl vliv na vývoj jedince rozvod rodičů a nepřítomnost otce na výchově dítěte. A v poslední případové situaci byl klient vychováván pouze matkou, která neměla dostatečnou kontrolu nad svým synem z důvodu výchovy dalších dvou potomků. Hypotézu č. 3 lze tedy verifikovat.

Závěr

Kriminalita mládeže představuje široké téma, které se může v případě jeho zanedbání a přehlížení změnit v narůstající společenský problém. Problematika trestné činnosti páchané dětmi a mladistvými by neměla být opomíjena, neboť její vývoj často reflektuje a předznamenává trendy v kriminalitě dospělých. Dostatečná informovanost o aktuálním stavu této oblasti je klíčem k včasnému přijetí preventivních opatření a k cílenému ovlivňování dalších rizikových vývojových směrů. Na formování kriminálního chování mladistvých působí celá řada faktorů. K nejvýznamnějším patří rodinné zázemí, školní prostředí, vrstevnické vztahy a působení masmédií, včetně sociálních sítí a počítačových her. Je však důležité si uvědomit, že ani harmonická a funkční rodina automaticky nezaručuje, že dítě nebude páchat trestné činy. Nedostatečný zájem ze strany rodičů, opomíjení dítěte či jeho volnočasových aktivit, ale i přehnané nároky nebo nadměrná pracovní zaneprázdněnost dospělých mohou vést k tomu, že dítě začne vyhledávat přijetí a uznání jinde – často v rizikových skupinách vrstevníků. Na druhou stranu, ani život v rodině s nepříznivými sociálními podmínkami, kde se rodiče sami dopouštějí trestné činnosti, automaticky neznamená, že se dítě vydá stejnou cestou. Přesto je toto prostředí rizikovější a pravděpodobnost kriminálního chování v těchto podmínkách je vyšší než u dětí vyrůstajících v pevném a stabilním rodinném zázemí.

V práci byly stanoveny tři hypotézy, které souvisejí se zaměřením této práce. Hypotéza č. 1 předpovídala, že kriminalita mládeže na Náchodsku se za posledních deset let zredukovala. Avšak uvedené hodnoty v grafu v kapitole pět toto tvrzení vyvracejí. Lze konstatovat, že kriminalita mládeže na Náchodsku za období 2015–2024, vykazuje proměnlivý vývoj s obdobím nárustu i poklesu. Hypotézu č. 1 se tedy nepodařilo potvrdit.

Hypotéza č. 2, podle níž nejčastější trestnou činností mládeže je majetková kriminalita (zejména krádeže), byla potvrzena na základě údajů z tabulek (viz příloha č. I, II) a statistických přehledů uvedených v páté kapitole. V průběhu sledovaného období se mládež dopustila celkem 141 majetkových trestných činů, přičemž nejčastěji šlo o krádeže vloupáním a prosté krádeže. Z celkového počtu těchto skutků připadá 36 na děti a 105 na mladistvé.

Hypotéza č. 3, která považovala jako hlavní faktor, který ovlivňuje mladistvé k páchání trestné činnosti rodinné prostředí, byla potvrzena zkoumáním v kapitole sedm.

Ve všech pěti případových studiích pocházeli chlapci z nekompletní či jinak rozbité rodiny, což bylo příčinou k páchání trestné činnosti.

Na základě výsledků z výzkumu se lze domnívat, že protiprávní jednání mládeže nejvíce ovlivňuje vlastní rodina, jejíž nefunkčnost může být spouštěčem při vzniku delikvence. Mezi rizikové faktory ve výchově dětí patří například nestabilní partnerské vztahy, velmi nízký věk rodičů, neplánované rodičovství, nedostatek citového propojení mezi rodiči a dětmi, neujasněné výchovné postoje, zanedbávání péče, neúplné či konfliktní rodiny nebo rozvodové situace. Tyto nepříznivé okolnosti často vedou k napětí a sporům mezi rodiči, do kterých je dítě proti své vůli zatahováno. Tím dochází k jeho psychické zátěži, která se může později projevit rizikovým či přímo protiprávním chováním.

Především rodina, její výchova dětí, starost o ně, zájem o to, v jakém prostředí se děti pohybují, jak tráví volný čas, jakým způsobem se v životě realizují, je podmínkou pro to, aby se děti nestaly oběťmi nezájmu a s tím souvisejících sociálně patologických jevů. Neboť nezájem o mladou generaci přispívá nejen k nárustu počtu delikventů, ale i k počtu šikanovaných dětí, kteří ani mnohdy netuší, že je zde vždy někdo, kdo je vyslechne a je schopen jim pomoci. Všechny subjekty zapojené do preventivních aktivit, ať už se jedná o střediska výchovné péče, Probační a mediační službu, orgán sociálně-právní ochrany dětí, Policii České republiky nebo městskou policii a další, společně vyvíjejí součinnost, snaží se být dětem a mladistvým nápomocné, působí preventivně a předcházejí tak kriminalitě.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 326 s. ISBN 978-80-7380-198-4.
2. FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 215 s. ISBN 978-80-7380-521-0.
3. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
4. GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.
5. HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. 192 s. ISBN 978-80-87212-27-1.
6. CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2., upravené a rozšířené vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. 124 s.
7. JELÍNEK, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. 631 s. ISBN 978-80-7502-499-2.
8. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3.
9. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
10. MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. 192 s. ISBN 978-80-247-5309-6.
11. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
12. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 528 s. ISBN 978-80-7357-377-5.
13. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3., rozšířené vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. 188 s. ISBN 80-86568-04-0.
14. SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis, 2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
15. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 616 s. ISBN 978-80-7400-732-3.

16. VITÁSKOVÁ, K. *Etopedie - Vybrané okruhy etopedické problematiky*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. 70 s. ISBN 80-7368-123-4.
17. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. 232 s. ISBN 80-86473-08-2.
18. ZOUBKOVÁ, I., et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Systém prevence kriminality v ČR*. [online]. 2024 [cit. 2024-12-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>
2. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Prevence*. [online]. 2024 [cit. 2024-12-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/prevence-609977.aspx>>
3. ČESKO. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích*. [online]. 2024 [cit. 2024-12-31]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/produkty/pocet-obyvatel-v-obcich-9vln2prayv>>
4. Okres Náchod. In: *Wikipedia* [online]. 2024 [cit. 2024-12-31]. Dostupné z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_N%C3%A1chod>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052.
2. ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74, s. 3616-3621.
3. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4116.
4. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461.
5. ČESKO. Zákon č. 553 ze dne 6. prosince 1991 o obecní policii. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 104, s. 2736-2742.

Seznam zkratek

ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder (hyperaktivita s poruchou pozornosti)

IQ – Intelligence Quotient (intelligenční kvocient)

IZS – integrovaný záchranný systém

MP – městská policie

ORP – obec s rozšířenou působností

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

OSZ – okresní státní zastupitelství

PČR – Policie České republiky

PMS – Probační a mediační služba

SVP – středisko výchovné péče

Seznam obrázků

Obrázek 1: Okres Náchod	34
-------------------------------	----

Seznam grafů

Graf 1: Počet spáchaných trestných činů dětí a mladistvých v období 2015–2024.....	35
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Trestné činy spáchané dětmi v období 2015–2019.....	59
Tabulka 2: Trestné činy spáchané dětmi v období 2020–2024.....	59
Tabulka 3: Trestné činy spáchané mladistvými v období 2015–2019.....	60
Tabulka 4: Trestné činy spáchané mladistvými v období 2020–2024.....	60
Tabulka 5: Spáchané trestné činy mládeží za období 2015–2024	60

Seznam příloh

- I. Tabulky trestných činů spáchaných dětmi
- II. Tabulky trestných činů spáchaných mladistvými a souhrnná tabulka

PŘÍLOHA I

Tabulka 1: Trestné činy spáchané dětmi v období 2015–2019⁶⁸

Trestné činy spáchané dětmi na okrese Náchod					
	2015	2016	2017	2018	2019
Násilná kriminalita	2	1	7	0	0
Mravnostní kriminalita	1	1	4	18	3
Krádeže vloupáním	5	0	4	0	0
Krádeže prosté	1	0	1	4	4
Ostatní majetkové činy	0	0	0	0	1
Ostatní kriminalita	1	3	11	8	4
Zbývající kriminalita	1	0	0	0	0
Hospodářská kriminalita	1	0	1	1	1

Tabulka 2: Trestné činy spáchané dětmi v období 2020–2024⁶⁹

Trestné činy spáchané dětmi na okrese Náchod					
	2020	2021	2022	2023	2024
Násilná kriminalita	3	0	2	1	3
Mravnostní kriminalita	4	5	3	3	9
Krádeže vloupáním	2	1	0	1	1
Krádeže prosté	2	0	0	0	0
Ostatní majetkové činy	2	2	2	1	2
Ostatní kriminalita	2	1	4	7	7
Zbývající kriminalita	0	0	1	2	0
Hospodářská kriminalita	2	0	0	0	0

⁶⁸ Vlastní zdroj

⁶⁹ Vlastní zdroj

PŘÍLOHA II

Tabulka 3: Trestné činy spáchané mladistvými v období 2015–2019⁷⁰

Trestné činy spáchané mladistvými na okrese Náchod					
	2015	2016	2017	2018	2019
Násilná kriminalita	0	4	8	5	2
Mravnostní kriminalita	6	4	10	23	2
Krádeže vloupáním	3	2	4	1	1
Krádeže prosté	6	1	7	8	10
Ostatní majetkové činy	1	0	2	0	2
Ostatní kriminalita	8	7	8	5	10
Zbývající kriminalita	2	0	0	1	1
Hospodářská kriminalita	0	2	1	1	0

Tabulka 4: Trestné činy spáchané mladistvými v období 2020–2024⁷¹

Trestné činy spáchané mladistvými na okrese Náchod					
	2020	2021	2022	2023	2024
Násilná kriminalita	3	3	4	5	10
Mravnostní kriminalita	7	7	4	7	8
Krádeže vloupáním	17	5	2	5	3
Krádeže prosté	5	2	2	0	16
Ostatní majetkové činy	0	0	0	0	0
Ostatní kriminalita	5	4	3	4	8
Zbývající kriminalita	0	1	0	0	5
Hospodářská kriminalita	4	0	1	0	1

Tabulka 5: Spáchané trestné činy mládeží za období 2015–2024⁷²

Spáchané trestné činy dle druhů kriminality za období 2015–2024			
	Děti	Mladiství	Celkem
Násilná kriminalita	19	44	63
Mravnostní kriminalita	51	78	129
Majetková kriminalita	36	105	141
Ostatní kriminalita	48	62	110
Zbývající kriminalita	4	10	14
Hospodářská kriminalita	6	10	16
Celkem	164	309	473

⁷⁰ Vlastní zdroj

⁷¹ Vlastní zdroj

⁷² Vlastní zdroj